

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE
POLISH ENTOMOLOGICAL SOCIETY

ISSN 0138-0737

**WIADOMOŚCI
ENTOMOLOGICZNE**
(ENTOMOLOGICAL NEWS)

XXIV, 4

WSKAZÓWKI DLA AUTORÓW

● „Wiadomości Entomologiczne” zamieszczają oryginalne artykuły materiałowe, artykuły przeglądowe, dyskusyjne, notatki faunistyczne i krótkie doniesienia naukowe, których głównym podmiotem są owady, artykuły metodyczne, historiograficzne (w tym biograficzne), recenzje prac entomologicznych, polemiki, sprostowania itp. oraz sprawozdania, komunikaty i inne materiały kronikarskie z zakresu szeroko pojętej działalności entomologicznej. Prace publikowane są w języku polskim. Oryginalne prace materiałowe mogą być w uzasadnionych przypadkach drukowane w języku angielskim, z polskim streszczeniem w pełni prezentującym założenia i wyniki pracy oraz objaśnieniami tabel i rycin także w języku polskim. Możliwość nieodpłatnego publikowania w „Wiadomościach Entomologicznych” mają tylko pełnoprawni członkowie Polskiego Towarzystwa Entomologicznego.

● Objętość artykułów nadesłanych do druku nie powinna przekraczać objętości równoważnej 290 wierszom maksymalnie po 65 znaków (około 10 stron znormalizowanego wydruku (maszynopisu), włączając w to tabele i ryciny). Artykuły przekraczające ustaloną objętość mogą być przyjęte pod warunkiem pokrycia przez autora kosztów edycji objętości ponadnormatywnej (do nadsyłanych materiałów powinna być dołączona deklaracja autora odnośnie gotowości pokrycia tych kosztów, jednak już samo nadesłanie artykułu przekraczającego normatywną objętość traktowane będzie jako złożenie takiej deklaracji). Krótkie doniesienia, recenzje, sprawozdania (za wyjątkiem sprawozdań ze Zjazdów PTEnt. i posiedzeń ZG PTEnt.), komunikaty i materiały kronikarskie nie powinny przekraczać 2 stron znormalizowanego wydruku. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów recenzji, sprawozdań, komunikatów i materiałów kronikarskich oraz poprawiania usterek stylistycznych i dotyczących nazewnictwa, bez uzgodnienia z autorem.

● Osoby nie będące członkami Polskiego Towarzystwa Entomologicznego mają prawo drukowania swoich prac tylko za pełną odpłatnością kosztów edycji.

● Wydruki należy nadsyłać w dwóch egzemplarzach, załączając obowiązkowo dyskietkę 3,5" z plikami przesyłanych tekstów (oddzielną dla każdego z nadsyłanych artykułów). Zaleca się stosowanie edytora tekstów Word dla Windows i zapisywanie plików w formacie .rtf. Teksty (a w szczególności ich pliki na dyskietce) nie mogą zawierać żadnych wyróżnień edytorskich (wersalików pisanych przy użyciu klawisza [Shift] lub [CapsLock], podkreśleń, pogrubień, wcięć wykonanych tabulatorem czy spacją itp.). Dopuszczalne są jedynie, zastosowane w odpowiednich miejscach wyróżnienia czcionki (np. kursywa dla łacińskich nazw taksonów, kapitaliki dla nazwisk), wykonane w ł a ś c i w y m i funkcjami edytora Word dla Windows. Tabele powinny być sporządzone w formie tekstu, w którym rzędy oddzielone są „twardym” przeniesieniem [Enter], a kolumny tabulatorem [Tab]; przebieg linii tabeli i ewentualnie ich grubość można zaznaczyć wyłącznie na wydruku, długopisem lub ołówkiem. Nadesłany tekst powinien zawierać:

- tytuł pracy w języku polskim, pod nim w języku angielskim;
- pełne brzmienie imienia i nazwiska autora(ów), dokładny adres (w przypadku krótkich doniesień, recenzji, sprawozdań i komunikatów, imię i nazwisko autora wraz z nazwą instytucji (podaną w formie skrótowej) i miejscowością należy umieścić na końcu pracy);
- abstrakt w języku angielskim, zawierający maksymalnie zwięzłe przedstawienie zawartości pracy (we wszystkich oryginalnych pracach naukowych za wyjątkiem krótkich doniesień);
- key words (słowa kluczowe) w języku angielskim nie przekraczające dwóch wierszy znormalizowanego wydruku (w przypadku wszystkich oryginalnych prac naukowych, w tym krótkich doniesień);
- po głównym tekście artykułu, streszczenie w języku angielskim (polskim, w przypadku prac napisanych w języku angielskim), zawierające przedstawioną w zwięzły sposób treść i wyniki pracy (nie dotyczy to krótkich doniesień, materiałów kronikarskich, recenzji, polemik itp.)

● Rysunki i wykresy (ryciny) należy wykonać czarnym tuszem na kalce technicznej lub białym papierze. Przyjmowane są także ryciny wykonane techniką komputerową w formatach: *.cdr, *.tif, *.jpg, *.gif, *.bmp. Fotografie powinny być czarno-białe, kontrastowe, wykonane na papierze błyszczącym. Na marginesie wydruku tekstu można zaznaczyć ołówkiem miejsca, na których mają być umieszczone ryciny, fotografie i tabele. Ryciny muszą być zblokowane, przy czym liczba bloków winna być ograniczona do koniecznego minimum, a ich wiel-

POLSKIE TOWARZYSTWO ENTOMOLOGICZNE
POLISH ENTOMOLOGICAL SOCIETY

**WIADOMOŚCI
ENTOMOLOGICZNE**
(ENTOMOLOGICAL NEWS)

XXIV, 4

Redakcja

Lech BUCHHOLZ – redaktor naczelny, Jarosław BUSZKO, Janusz NOWACKI,
Małgorzata OSSOWSKA, Paweł SIENKIEWICZ – sekretarz,
Andrzej SZEPTYCKI, Bogdan WIŚNIEWSKI – zastępca redaktora naczelnego

Tłumaczenia oraz weryfikacja tekstów w języku angielskim:
Bogdan WIŚNIEWSKI

Projekt graficzny znaczka PTEnt. wykonał Tomasz MAJEWSKI

Korekta gramatyczna: Monika SZOSTEK i Marta KLĘKA

Copyright © by Polskie Towarzystwo Entomologiczne and PRODRUK
Poznań 2005

ISSN 0138-0737

ISBN 83-89887-33-7

Wydano z pomocą finansową Komitetu Badań Naukowych

Adres redakcji
ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, tel. 061 848 79 19

Wydanie I. Nakład 450 egz. Ark. druk. 4. Ark. wyd. 4,5.
Druk ukończono w grudniu 2005 r.
Skład i druk: PRODRUK, ul. Błażeja 3, 61-611 Poznań, tel.: 061 822 90 46.

TREŚĆ

Paweł BUCZYŃSKI – Materiały do znajomości ważek (<i>Odonata</i>) Lubelszczyzny. Część III. Zbiory Katedry Zoologii i Hydrobiologii AR w Lublinie	197
Rafał RUTA, Szymon KONWERSKI, Roman KRÓLIK, Andrzej LASOŃ, Marek MIŁKOWSKI – Nowe stanowiska skórnikowatych (<i>Coleoptera: Dermestidae</i>) w Polsce. Część 1. <i>Dermestinae</i> , <i>Trinodinae</i> i <i>Attageninae</i>	213
Paweł JAŁOSZYŃSKI, Szymon KONWERSKI, Tomasz MAJEWSKI, Marek MIŁKOWSKI, Rafał RUTA, Katarzyna ŻUK – Nowe stanowiska interesujących przekrasków (<i>Coleoptera: Cleridae</i>) w Polsce	219
Roman KRÓLIK, Rafał RUTA, Robert MATUSIAK – Nowe stanowiska chrząszczy z rodzaju <i>Sulcacis</i> DURY, 1917 (<i>Coleoptera: Ciidae</i>) w Polsce	227
Rafał RUTA, Szymon KONWERSKI, Daniel KUBISZ – Uwagi o krajowych strąkowcach (<i>Coleoptera: Bruchidae</i>)	235
Krótkie doniesienia: 420 Materiały do poznania ważek (<i>Odonata</i>) pojezierzy pomorskich – R. MAUERSBERGER, P. BUCZYŃSKI; 421 Nowe stanowiska <i>Brachygluta trigonoprocta</i> (GANGLBAUER) (<i>Coleoptera: Staphylinidae: Pselaphinae</i>) w Polsce – P. JAŁOSZYŃSKI, L. BUCHHOLZ, J. KALISIAK; 422 Rzadkie ciepłolubne gatunki ryjkowców (<i>Coleoptera: Curculionoidea</i>) z Mielnika nad Bugiem – M. WANAT; 423 Nowe stanowiska trzech gatunków z rodzaju <i>Aphthona</i> CHEVROLAT, 1837 (<i>Coleoptera: Chrysomelidae</i>) w Polsce – R. RUTA, A. GAWROŃSKI; 424 <i>Megachile genalis</i> MORAWITZ, 1880 (<i>Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae</i>) w Polsce – nowe stanowisko oraz pierwsze stwierdzenie gniazdowania w spróchniałym drewnie – C. BYSTROWSKI, A. OLEKSA; 425 <i>Calosota agrili</i> NIKOLSKAYA – nowy dla Polski gatunek bleskotki (<i>Hymenoptera: Eupelmidae</i>) wyhodowany z <i>Agrilus salicis</i> FRIVALDSZKI (<i>Coleoptera: Buprestidae</i>) – B. WIŚNIEWSKI, M. MIŁKOWSKI; 426 <i>Megachile genalis</i> MORAWITZ, 1880 (<i>Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae</i>) w Polsce Zachodniej – J. WENDZONKA; 427 Nowe stanowisko <i>Semblis phalaenoides</i> (LINNAEUS, 1758) (<i>Trichoptera: Phryganeidae</i>) w północno-wschodniej Polsce – K. SACHANOWICZ; 428 Nowe stanowiska interesujących gatunków motyli (<i>Lepidoptera: Depressariidae, Elachistidae, Oecophoridae, Coleophoridae, Gelechiidae, Cosmopterigidae, Choreutidae</i>) w województwach dolnośląskim i łódzkim – A. MALKIEWICZ, I. SZELAĞ; 429 Uszkodzenie nasion ogórka przez <i>Plodia interpunctella</i> HBN. (<i>Lepidoptera: Pyralidae</i>) – T. W. BRALEWSKI, W. KUBASIK; 430 Nowe dane o dwóch gatunkach motyli (<i>Lepidoptera: Oecophoridae, Adelidae</i>) w północnej Polsce – Paweł DANŁOWSKI; 431 Nowe dane o występowaniu rzadkich gatunków <i>Arctiidae</i> (<i>Lepidoptera</i>) w Polsce – A. MAZURKIEWICZ, K. PAŁKA; 432 Nowe stanowisko <i>Eucarta virgo</i> (TREITSCHKE, 1835) (<i>Lepidoptera: Noctuidae</i>) w Polsce – P. DANŁOWSKI	243
Recenzje	241

CONTENTS

Paweł BUCZYŃSKI – Materials to the knowledge of dragonflies (<i>Odonata</i>) of Lublin region. Part III. Collection of the Department of Zoology and Hydrobiology of the University of Agriculture in Lublin	197
Rafał RUTA, Szymon KONWERSKI, Roman KRÓLIK, Andrzej LASON, Marek MIŁKOWSKI – New records of dermestid beetles (<i>Coleoptera: Dermestidae</i>) in Poland. Part 1. <i>Dermestinae</i> , <i>Trinodinae</i> and <i>Attageninae</i>	213
Paweł JAŁOSZYŃSKI, Szymon KONWERSKI, Tomasz MAJEWSKI, Marek MIŁKOWSKI, Rafał RUTA, Katarzyna ŻUK – New localities of interesting checkered beetles (<i>Coleoptera: Cleridae</i>) in Poland	219
Roman KRÓLIK, Rafał RUTA, Robert MATUSIAK – New localities of beetles from the genus <i>Sulcacis</i> DURY, 1917 (<i>Coleoptera: Ciidae</i>) in Poland	227
Rafał RUTA, Szymon KONWERSKI, Daniel KUBISZ – Remarks on Polish seed-beetles (<i>Coleoptera: Bruchidae</i>)	235
Krótkie doniesienia: 420 Materials to the knowledge of dragonflies (<i>Odonata</i>) of the Pomeranian Lakelands – R. MAUERSBERGER, P. BUCZYŃSKI; 421 New records of <i>Brachygluta trigonoprocta</i> (GANGLBAUER) (<i>Coleoptera: Staphylinidae: Pselaphinae</i>) in Poland – P. JAŁOSZYŃSKI, L. BUCHHOLZ, J. KALISIAK; 422 Rare thermophilous weevil species (<i>Coleoptera: Curculionioidea</i>) from Mielnik on the Bug river – M. WANAT; 423 New localities of three species of the genus <i>Aphthona</i> CHEVROLAT, 1837 (<i>Coleoptera: Chrysomelidae</i>) in Poland – R. RUTA, A. GAWROŃSKI; 424 <i>Megachile genalis</i> MORAWITZ, 1880 (<i>Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae</i>) in Poland – new locality and the first report on nesting in rotten wood – C. BYSTROWSKI, A. OLEKSA; 425 <i>Calosota agrili</i> NIKOLSKAYA – the chalcid wasp new to the fauna of Poland (<i>Hymenoptera: Eupelmidae</i>) reared from <i>Agrilus salicis</i> FRIVALDSZKI (<i>Coleoptera: Buprestidae</i>) – B. WIŚNIEWSKI, M. MIŁKOWSKI; 426 <i>Megachile genalis</i> MORAWITZ, 1880 (<i>Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae</i>) in Western Poland – J. WENDZONKA; 427 New locality of <i>Semblis phalaenoides</i> (LINNAEUS, 1758) (<i>Trichoptera: Phryganeidae</i>) in North-Eastern Poland – K. SACHANOWICZ; 428 New localities of interesting species of moths (<i>Lepidoptera: Depressariidae, Elachistidae, Oecophoridae, Coleophoridae, Cosmopterigidae, Gelechiidae, Choreutidae</i>) in the districts of Łódź and Lower Silesia – A. MALKIEWICZ, I. SZELĄG; 429 Damage to the cucumber seeds by <i>Plodia interpunctella</i> HBN. (<i>Lepidoptera: Pyralidae</i>) – T. W. BRALEWSKI, W. KUBASIK; 430 New records of two species of <i>Lepidoptera</i> (<i>Oecophoridae, Adelidae</i>) in Northern Poland – Paweł DANŁOWSKI; 431 New data on the occurrence of rare species of <i>Arctiidae</i> (<i>Lepidoptera</i>) in Poland – A. MAZURKIEWICZ, K. PAŁKA; 432 A new locality of <i>Eucarta virgo</i> (TREITSCHKE, 1835) (<i>Lepidoptera: Noctuidae</i>) in Poland – P. DANŁOWSKI	243
Reviews	241

Wiad. entomol.	24 (4): 197-212	Poznań 2005
----------------	-----------------	-------------

Materiały do znajomości ważek (*Odonata*) Lubelszczyzny.
Część III. Zbiory Katedry Zoologii i Hydrobiologii
AR w Lublinie

Materials to the knowledge of dragonflies (*Odonata*) of Lublin region.
Part III. Collection of the Department of Zoology and Hydrobiology
of the University of Agriculture in Lublin

PAWEŁ BUCZYŃSKI

Zakład Zoologii UMCS, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin;
e-mail: pbuczyns@biotop.umcs.lublin.pl

ABSTRACT: The dragonfly collection from the years 1950–93 is described. Almost all specimens come from Lublin Region (SE Poland). The collection includes 40 species, and the most interesting are: *Sympecma paedisca*, *Coenagrion lunulatum*, *Nehalennia speciosa*, *Aeshna viridis*, *Orthetrum brunneum*, *O. coerulescens*, *Leucorrhinia caudalis*, *L. pectoralis*. Some zoogeographical, ecological and zoological aspects concerning the collection are analysed.

KEY WORDS: Dragonflies, *Odonata*, collection, historical data, secondary habitats, faunistics, Poland.

Wstęp

Lubelszczyzna należała do niedawna do najslabiej zbadanych odonatologicznie części Polski. Dlatego, mimo bogatych danych współczesnych, analiza zmian historycznych jej fauny jest trudna. Jednak ostatnio ukazują się prace zmieniające tę sytuację. BAZYLUK (2002) podał dane faunistyczne z okolic Siemienia w oparciu o materiał z lat 40-tych XX w. BUCZYŃSKI (2002, 2003, 2004b) zestawiał ważki ze zbiorów Zakładu Zoologii UMCS oraz Muzeum

* Druk pracy w 50% sfinansowany przez Zakład Zoologii UMCS w Lublinie.

i Instytutu Zoologii PAN, zebrane w latach 1929–67. Tak więc pojawiają się informacje, pozwalające na przynajmniej częściowe odtworzenie obrazu dawnej fauny regionu.

Niniejsza praca ma na celu kontynuację tego nurtu. Stanowi ona analizę materiałów, które zebrano podczas badań Katedry Zoologii i Hydrobiologii AR w Lublinie (KZiH AR) w latach 1950–93 (w 1993 r. podzielono ją na Katedry: Zoologii oraz Hydrobiologii i Ichtiobiologii). Uwzględniono cały materiał poza wykorzystanymi wcześniej larwami z Lasów Janowskich i Poleskiego Parku Narodowego (BUCZYŃSKI 2004a; BUCZYŃSKI, ŁABĘDZKI 2004). Z tego względu w niniejszej pracy znalazły się też fragmentaryczne dane z kilku obszarów spoza Lubelszczyzny (Kotlina Sandomierska, Bieszczady).

Zbiór

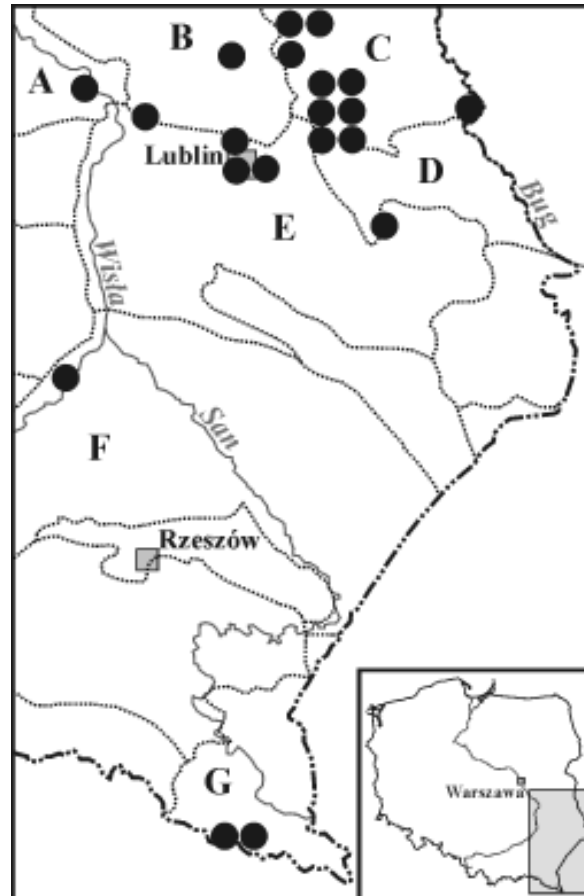
Materiał zbierano w latach 1950–93. Liczy on: 733 imagines (561♂♂, 172♀♀), 1114 larw i 4 wylinki. Imagines łowiono siatką entomologiczną. Larwy zebrano: czerpakiem (120 prób – 1101 osobników), dragą ciągnioną (3 próby – 6 osobników), chwytaczem Eckmanna (1 próba – 1 osobnik), w pułapkę świetlną (2 próby – 6 osobników). Do gatunku oznaczono 1841 okazów, należących do 40 gatunków (55% fauny krajowej – MIELEWCZYK 1990, 1997; DOLNÝ w druku). Ponadto 8 larw to nieoznaczalne, młode stadia *Coenagrionidae*.

Cały zbiór został opracowany przez autora niniejszej pracy i zdeponowany w kolekcji Zakładu Zoologii UMCS.

Materiał pochodzi z 56 stanowisk, leżących w następujących regionach (KONDRACKI 2000) i miejscowościach (Ryc. 1):

- A. Nizina Środkowomazowiecka: Wola Klasztorna (UTM EC50);
- B. Nizina Południowopodlaska: Pożóg (EB79), Firlej (FC01);
- C. Polesie Zachodnie: Rogóźno (FB39), Bogdanka (FB48), Głębokie (FB48), Stefanów (FB48), Kaniwola (FB49), Nadrybie (FB49), Ostrów Nadrybski (FB49), Rozpłucie-Grabów (FB49), Stulno (FB89), Gródek (FC21), Siemień (FC22), Uścimów (FC30), Koczergi (FC32), Parczew (FC32), Libiszów (FC40);
- D. Polesie Wołyńskie: Puchaczów (FB38), Wincentów (FB55);
- E. Wyżyna Lubelska: Lublin (FB07), Lublin - Sławinek (FB07), Lublin - Wola Sławińska (FB07), Lublin - Zemborzyce (FB07), Lublin - Abramowice (FB17), Lublin - Dziesiąta (FB17), Jastków Północny (FB08), Łęczna (FB38);
- F. Kotlina Sandomierska: Krzcin (EB40);
- G. Beskidy Lesiste: Liszna (EV94), Wetlina (FV04).

Ryc. 1. Lokalizacja stanowisk na tle podziału geograficznego środkowo-wschodniej i południowo-wschodniej Polski (każda kropka oznacza kwadrat UTM 10×10 km).

Fig. 1. Location of sampling sites against the geographical division of mid-eastern and south-eastern Poland (every dot represents a 10×10 km UTM-square).

Poniżej przedstawiono przegląd gatunków. Użyto w nim następujących skrótów: jez. – jezioro, rz. – rzeka, pow. – powyżej, pon. – poniżej, k. – koło, KWK – kopalnia węgla kamiennego, L (LL) – larwa (larwy), Ex (Exx) – wylinka (wylinki), juv. – osobniki juvenilne, kop. – kopulacje. Gwiazdką [*] wyróżniono materiał z pułapki świetlnej.

Calopteryx splendens (HARR.) – Puchaczów, rz. Świnka, 19 XI 1990 – 2LL; Puchaczów, rz. Świnka pow. kanału z KWK Bogdanka, 13 VIII 1981 – 20LL, 16 IX 1981 – 50LL, 15 XII 1982 – 3LL, 22 III 1983 – 1L, 16 IX 1983 – 3LL, 29 IX 1983 – 17LL, 22 III 1984 – 1L, 3 VII 1987 – 2LL, 9 IX 1987 –

6LL, 25 II 1989 – 1L; Puchaczów, rz. Świnka pon. kanału z KWK Bogdanka, 7 V 1981 – 1L, 23 VIII 1982 – 3LL, 22 III 1983 – 4LL, 29 IX 1983 – 3LL, 25 X 1983 – 5LL, 14 XI 1983 – 3LL; Puchaczów, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 8 LL, 14 XI 1981 – 3LL, 19 XI 1982 – 1L, 29 IX 1983 – 4LL, 19 X 1983 – 3LL, 8 XI 1983 – 3LL, 23 VIII 1989 – 5LL; Puchaczów, stawek przy Świnie, 19 IV 1990 – 1L; Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 141LL; Stefanów, rz. Świnka, 15 V 1989 – 15LL; Lublin - Sławinek, 19 VI 1950 1♂; Lublin - Wola Sławińska, rz. Czechówka, 22 VI 1950 – 2♂♂; Lublin - Zemborzyce, rów melioracyjny, 16 VII 1950 – 1♀ 1♂; Lublin - Abramowice, strumień przy stawach, 22 VI 1950 – 4♂♂; Lublin - Abramowice, stawy, 15 VI 1950 – 1♀ 1♂ (juv.); Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 14 V 1950 – 1♂, 29 VI 1950 – 8♀♀ 7♂♂; Jastków Północny, rz. Ciemięga, 27 VI 1984 – 3LL; Łęczna, rz. Świnka, 13 VII 1981 – 1L, 13 VIII 1981 – 6LL, 15 VI 1983 – 11LL, 13 VIII 1983 – 1L, 2 IV 1987 – 2LL, 9 IX 1987 – 2LL, 6 IX 1988 – 9LL; Łęczna, rz. Wieprz, 13 VIII 1981 – 7LL; Łęczna, rz. Wieprz pon. ujścia Świnki, 7 V 1981 – 1L, 16 IX 1981 – 4LL, 13 I 1983 – 1L, 17 III 1983 – 1L, 15 IV 1983 – 5LL, 13 VIII 1983 – 17LL, 23 VIII 1983 – 13LL, 29 IX 1983 – 3LL, 14 XI 1983 – 1L; Krzcin, 22 VI 1950 – 1♂; Krzcin, rz. Wisła, 2 VII 1950 – 1♂.

Calopteryx virgo (L.) – Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 2LL; Krzcin, staw Kozłów, 2 VII 1950 – 2♀♀; Lublin - Wola Sławińska, rz. Czechówka, 22 VI 1950 – 1♀.

Sympecma paedisca (BRAU.) – Siemień, staw Siemień, 6 VII 1950 – 1L; Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 14 V 1950 – 1♀ 1♂.

Lestes dryas KIRBY – Pożóg, drobny zbiornik („młaka”) k. stacji kolejowej, 13 V 1956 – 18LL; Parczew, drobne zbiorniki przy drodze do Makoszek, 18 V 1956 – 7LL.

Lestes sponsa (HANSEM.) – Kaniwola, jez. Brzeziczno, 27 VIII 1971 – 1♂; Nadrybie, jez. Nadrybie, 11 VI 1985 – 1L; Ostrów Nadrybski, jez. Ciesacin, 11 VI 1985 – 7LL; Ostrów Nadrybski, jez. Uściwierz, 26 V 1993 – 1L; Rozpłucie - Grabów, jez. Bikcze, 25 IX 1993 – 1L; Rozpłucie-Grabów, torfianki na łące między jeziorami Piaseczno i Bikcze, 21 V 1956 – 1♂ (juv.); Gródek, rz. Tyśmienica, 6 VII 1950 – 4♂♂; Gródek, podmokła polana, 6 VII 1950 – 2♀♀ 2♂♂; Siemień, staw Siemień, 6 VII 1950 – 3♂♂; Libiszów, rów przy jez. Białym, 1 VI 1953 – 4LL; Libiszów, stawy przy jez. Białym, 17 VI 1956 – 2♀♀ 2♂♂ (juv.); Lublin - Abramowice, strumień przy stawach, 22 VI 1950 – 5♂♂; Lublin - Abramowice, stawy, 15 VI 1950 – 29♀♀ 90♂♂ (juv.), 22 VI 1950 – 1♀ 24♂♂; Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 29 VI 1950 – 1♀ 18♂♂;

Lestes viridis (VANDER L.) – Głębokie, torfianki k. jez. Głębokiego, 27 VI 1984 – 1L.

Platycnemis pennipes (PALL.) – Puchaczów, rz. Świnka pon. kanału z KWK Bogdanka, 15 IV 1983 – 2 LL, 29 IX 1983 – 2LL; Gródek, rz. Tyśmienica, 6 VII 1950 – 2♀♀ 12♂♂; Lublin - Sławinek, 19 VI 1950 – 4♂♂; Łęczna, rz. Świnka, 13 VIII 1983 – 1L; Łęczna, rz. Wieprz pon. ujścia Świnki, 16 IX 1981 – 1L, 29 IX 1983 – 2LL; Lublin, starorzecze Bystrzycy k. młyna Wrotków, 21 V 1950 – 1♀; Lublin - Wola Sławińska, rz. Czechówka, 22 VI 1950 – 9♀♀ 41♂♂; Lublin - Zemborzyce, rów melioracyjny, 16 VII 1950 – 1♀ 4♂♂; Krzcin, 22 VI 1950 – 7♂♂; Krzcin, rz. Wisła, 2 VII 1950 – 1♀ 1♂; Krzcin, staw Kozłów, 2 VII 1950 42♀♀ 24♂♂.

Ischnura elegans (VANDER L.) – Puchaczów, rz. Świnka, 19 XI 1990 – 2LL; Puchaczów, rz. Świnka pow. kanału z KWK Bogdanka, 25 X 1983 – 1L; Puchaczów, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 4LL; Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 18LL; Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 10LL, 11 XI 1982 – 4LL, 28 IV 1983 – 18LL, 13 VII 1983 – 2LL, 29 IX 1983 – 41LL, 25 X 1983 – 2LL, 7 IX 1984 – 6LL, 18 V 1985 – 2 LL, 18 V 1986 – 7LL; Głębokie, jez. Głębokie, 17 X 1984 – 2LL, 23 IX 1986 – 2LL; Głębokie, zbiornik na polu, 27 VI 1984 – 1L; Rozpłucie-Grabów, jez. Biczce, 7 IX 1993 – 6LL; Libiszów, jez. Białe, 19 VI 1953 – 1L, 27 V 1954 – 2LL, 17 VI 1956 – 1♀; Lublin - Sławinek, 19 VI 1950 – 4♂♂; Krzcin, 22 VI 50 1♀ 1♂; Krzcin, staw Kozłów, 2 VII 1950 – 1♂.

Ischnura pumilio (CHARP.) – Puchaczów, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 7LL; Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 31LL; Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 11 XI 1982 – 2LL, 19 XI 1982 – 1L, 15 II 1983 – 3LL, 17 III 1983 – 4 LL, 22 III 1983 – 5LL, 23 VIII 1983 – 3LL, 25 VII 1983 – 1L, 29 IX 1983 – 24LL, 25 X 1983 – 16LL, 2 II 1984 – 4LL, 18 V 1985 – 23LL; Lublin, starorzecze Bystrzycy k. młyna Wrotków, 21 V 1950 – 1♂.

Enallagma cyathigerum (CHARP.) – Puchaczów, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 1L; Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 28LL; Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 4LL; 8 VI 1981 – 6LL; Ostrów Nadrybski, jez. Ciesacin, 11 VI 1985 – 5LL; Ostrów Nadrybski, jez. Uściwierz, 26 V 1993 – 1L, 8 IX 1993 – 1L; Rozpłucie-Grabów, zbiornik na polu, 29 IV 1986 – 1L; Stulno, jez. Płotycze, 12 VI 1985 – 1L; Libiszów, jez. Białe, 5 II 1957 – 4LL, 6 VI 1967 – 1L*, 8 VI 1967 – 1L*; Lublin, staro-

rzeczce Bystrzycy k. młyna Wrotków, 21 V 1950 – 1♀; Lublin - Abramowice, strumień przy stawach, 22 VI 1950 – 1♂; Lublin - Abramowice, stawy, 22 VI 1950 – 1♂; Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 29 VI 1950 – 1♂; Krzcin, rz. Wisła, 2 VII 1950 – 1♂; Krzcin, staw Kozłów, 2 VII 1950 – 1♀.

Pyrrhosoma nymphula (SULZ.) – Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 2 II 1984 – 1L.

Coenagrion hastulatum (CHARP.) – Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 1L; Rozpłucie-Grabów, torfianki na łące między jeziorami Piaseczno i Biczce, 21 V 1956 – 1♂; Stulno, jez. Płotycze, 13 VI 1967 – 1L, 13 VII 1967 – 12LL; Libiszów, stawy przy jez. Białym, 17 VI 1956 – 2♂♂; Lublin - Zemborzyce, rów melioracyjny, 21 V 1950 – 1♂; Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 14 V 1950 – 1♂, 18 V 1950 – 2♀ ♀ 2♂♂; Lublin - Dziesiąta, starorzeczce Czerniejówki, 14 V 1950 – 1♂.

Coenagrion lunulatum (CHARP.) – Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 14 V 1950 – 1♂.

Coenagrion puella (L.) – Rozpłucie-Grabów, torfianki na łące między jeziorami Piaseczno i Biczce, 21 V 1956 – 1♂; Firlej, jez. Firlej, 18 IX (rok niepodany, prawdopodobnie lata 50-te) 1♂; Gródek, rz. Tyśmienica, 6 VII 1950 – 5♂♂; Siemień, staw Siemień, 6 VII 1950 – 1♂; Puchaczów, rz. Świnka pon. kanału z KWK Bogdanka, 14 IV 1983 – 1L; Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 6LL; Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 13LL, 16 IX 1981 – 1L, 15 II 1983 – 3LL, 23 VIII 1983 – 10LL, 4 IX 1983 – 4LL, 29 IX 1983 – 9LL, 7 IX 1984 – 1L, 18 V 1985 – 9LL; Głębokie, jez. Głębokie, 17 X 1984 – 7 LL, 23 IX 1986 – 17 LL; Głębokie, zbiornik na polu, 27 VI 1986 – 1L; Głębokie, torfianki k. jez. Głębokiego, 27 VI 1984 – 1L, 9 X 1985 – 5LL; Rozpłucie-Grabów, jez. Biczce 7 IX 1993 – 1L; Stulno, jez. Koseniec, 13 IX 1958 – 1L; Stulno, jez. Płotycze, 13 VI 1967 – 1L, 13 VII 1967 – 23LL; Koczergi, torfianka, 20 IV 1964 – 2LL; Libiszów, jez. Białe, 8 VII 1967 – 2LL*; Puchaczów, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 1L; Lublin - Sławinek, 19 VI 1950 – 7♀ ♀ 46♂♂; Lublin - Zemborzyce, rów melioracyjny, 21 V 1950 – 1♀ 12♂♂, 16 VII 1950 – 5♀ ♀ 9♂♂; Lublin - Abramowice, strumień przy stawach, 22 VI 1950 – 2♀ ♀ 5♂♂; Lublin - Abramowice, stawy, 15 VI 1950 – 2♂♂ (juv.), 22 VI 1950 – 2♀ ♀ 4♂♂; Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 14 V 1950 – 1♀, 29 VI 1950 – 2♂♂; Lublin - Dziesiąta, ogród warzywny, 18 V 1950 – 2♀ ♀ 2♂♂, 23 V 1950 – 1♀; Krzcin, 22 VI 1950 – 6♂♂.

Coenagrion pulchellum (VANDER L.) – Rozpłucie-Grabów, torfianki na łące między jeziorami Piaseczno i Biczce, 21 V 1956 – 8♀ ♀ 40♂♂ (juv.); Gródek, rz. Tyśmienica, 6 VII 1950 – 26♂♂; Siemień, staw Siemień,

6 VII 1950 – 1♀; Libiszów, jez. Białe, 8 VI 1967 – 1L*; Libiszów, stawy przy jez. Białym, 17 VI 1956 – 4♂♂; Lublin - Sławinek, 19 VI 1950 – 3♀♀ 15♂♂; Lublin - Zemborzyce, rów melioracyjny, 21 V 1950 – 1♂, 16 VII 1950 – 1♀ 1♂; Lublin - Abramowice, strumień przy stawach, 22 VI 1950 – 3♂♂; Lublin - Abramowice, stawy 15 VI 1950 – 1♀ 18♂♂ (juv.), 22 VI 1950 – 3♀♀ 23♂♂ (kop.); Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 14 V 1950 – 1♂, 29 VI 1950 – 1♀; Krzcin, 22 VI 1950 – 2♀♀ 7♂♂; Krzcin, staw Kozłów, 2 VII 1950 1♀ 1♂.

Erythromma najas (HANSEM.) – Wola Klasztorna, trwały zbiornik łąkowy, 8 VI 1977 – 1Ex; Rogóźno, jez. Rogóźno, 14 VI 1985 – 2LL; Głębokie, jez. Głębokie, 23 IX 1986 – 4 LL; Rozpłucie-Grabów, jez. Bikcze, 25 IX 1993 – 1L; Stulno, jez. Koseniec, 13 IX 1958 – 3LL; Libiszów, jez. Białe, 17 VI 1956 – 1♂, 5 II 1957 – 55LL, 8 VII 1967 – 1L*; Libiszów, stawy przy jez. Białym, 17 VI 1956 – 4♂♂; Lublin, stawki w dolinie Czechówki (zasypane w latach 70-tych), 19 VI 1950 – 1♀ 1♂; Lublin - Abramowice, stawy, 15 VI 1950 – 1♀ (juv.); Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 29 VI 1950 – 1♂; Krzcin, 22 VI 1950 – 1♂.

Erythromma viridulum (CHARP.) – Rogóźno, jez. Rogóźno, 14 VI 1985 – 1L.

Nehalennia speciosa (CHARP.) – Rozpłucie-Grabów, torfianki na łące między jeziorami Piaseczno i Bikcze, 21 V 1956 – 1♂.

Gomphus vulgatissimus (L.) – Puchaczów, rz. Świnka pon. kanału z KWK Bogdanka, 19 XI 1982 – 1L; Krzcin, rzeka Wisła, 22 VI 1950 – 1♂.

Brachytron pratense (O. F. MÜLL.) – Wincentów, rz. Siennica, 10 V 1952 – 1♂.

Aeshna cyanea (O. F. MÜLL.) – Wetlina, drobny zbiornik, 3LL – brak daty, sądząc po zbieranych równolegle chrząszczach – okaz z lat 1972–74 (BU-CZYŃSKI, KOWALIK 2005).

Aeshna grandis (L.) – Rozpłucie-Grabów, jez. Bikcze, 20 V 1993 – 1L; Stulno, jez. Płotycze, 13 VI 1967 – 2LL, 13 VII 1967 – 2LL; Libiszów, jez. Białe, 1957 (bez dnia i miesiąca odłowu) – 3LL.

Aeshna mixta LATR. – Głębokie, torfianki k. jez. Głębokiego, 9 X 1985 – 1L.

Aeshna viridis EVERSM. – Kaniwola, jez. Brzeziczno, 27 VIII 1971 – 1♀ 1♂.

Anax imperator LEACH – Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 5 X 1979 – 23LL, 19 XI 1982 – 2LL, 24 IV 1983 – 9LL, 23 VIII 1983 – 10LL, 4 IX 1983 – 1L, 29 IX 1983 – 7LL, 2 II 1984 – 1L, 6 IX 1988 – 2LL; Ostrów Nadrybski, jez. Uściwierz, 26 V 1993 – 1L; Rozpłucie - Grabów, jez. Bikcze, 7 IX 1993 – 1L.

Cordulegaster bidentata SÉL. – Liszna, strumień bez nazwy (prawy dopływ Rostoczki), 20 VI 1973 – 1L.

- Cordulia aenea* (L.) – Głębokie, torfianki k. jez. Głębokiego, 9 X 1985 – 1L; Stulno, jez. Płotycze, 13 VI 1967 – 3LL.
- Somatochlora flavomaculata* (VANDER L.) – Libiszów, rów przy jez. Białym, 1 VI 1953 – 1L.
- Libellula depressa* L. – Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 2LL; Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 1L, 19 XII 1982 – 1L; Parczew, drobne zbiorniki przy drodze do Makoszek, 18 V 1956 – 7LL.
- Libellula quadrimaculata* L. – Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 2LL; Nadrybie, jez. Nadrybie, 11 VI 1985 – 1Ex; Uścimów, jez. Głębokie Uścimowskie, 22 VIII 1987 – 1L; Libiszów, jez. Białe, 17 VI 1956 – 5♂♂.
- Orthetrum albistylum* (SÉL.) – Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 2 IV 1981 – 1L, 4 IX 1983 – 3 LL, 29 IX 1983 – 2LL, 18 V 1985 – 1L.
- Orthetrum brunneum* (FABR.) – Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 5LL, 8 VI 1981 – 3LL, 11 XI 1982 – 1L, 24 IV 1983 – 1L, 23 VIII 1983 – 3LL, 25 VIII 1983 – 2LL, 18 V 1985 – 1L.
- Orthetrum cancellatum* (L.) – Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 1L, 19 XI 1982 – 1L, 17 III 1983 – 1L, 15 IV 1983 – 2LL, 23 VIII 1983 – 3LL, 18 V 1986 – 1L; Rozpłucie-Grabów, jez. Biczce, 7 IX 1993 – 1Ex; Rozpłucie-Grabów, jez. Piaseczno, 21 IV 1983 – 1L; Libiszów, jez. Białe, 9 IV 1954 – 1L; Lublin - Zemborzyce, Zalew Zemborzycki, 14 VII 1986 – 2LL.
- Orthetrum coerulescens* (FONSC.) – Bogdanka, kanał z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 25 X 1979 – 6LL; Bogdanka, zbiornik z wodami głębinowymi z KWK Bogdanka, 16 IX 1981 – 1L, 2 II 1984 – 2LL.
- Sympetrum flaveolum* (L.) – Rozpłucie-Grabów, torfianki na łące między jeziorami Piaseczno i Biczce, 21 V 1956 – 1♂; Gródek, podmokła polana, 6 VII 1950 – 4♀♀ 4♂♂.
- Sympetrum sanguineum* (O. F. MÜLL.) – Głębokie, torfianki k. jez. Głębokiego, 27 VI 1984 – 3LL; Kaniwola, jez. Brzeziczno, 27 VIII 1971 – 1♀ 2♂♂; Nadrybie, jez. Nadrybie, 11 VI 1985 – 1L; Ostrów Nadrybski, jez. Ciesacin, 11 VI 1985 – 1L; Siemień, staw, 6 VII 1950 – 1L; Gródek, podmokła polana, 6 VII 1950 – 7♂♂; Libiszów, jez. Białe, 19 VI 1953 – 3LL.
- Sympetrum vulgatum* (L.) – Kaniwola, jez. Brzeziczno, 27 VIII 1971 – 2♀♀ 1♂; Gródek, podmokła polana, 6 VII 1950 – 1♂; Siemień, staw Siemień, 6 VII 1950 – 1♀ 1♂; Lublin - Abramowice, strumień przy stawach,

22 VI 1950 – 1Ex, 2♂♂ (juv.); Lublin - Abramowice, stawy 22 VI 1950 – 5♀♀ 2♂♂; Lublin - Dziesiąta, rz. Czerniejówka, 14 V 1950 – 1♂, 29 VI 1950 – 1♀ 2♂♂.

Leucorrhinia caudalis (CHARP.) – Stulno, jez. Płotycze, 13 VI 1967 – 2LL, 13 VII 1967 – 2LL.

Leucorrhinia dubia (VANDER L.) – Stulno, jez. Płotycze, 13 VII 1967 – 3LL.

Leucorrhinia pectoralis (Charp.) – Siemień, staw Siemień, 6 VII 1950 – 1♀.

Komentarz

Zbiór KZiH AR to ważne uzupełnienie wiedzy o faunie Lubelszczyzny. Ze względów faunistycznych cenne są przede wszystkim stwierdzenia gatunków lokalnie rzadkich, nawet jeśli niektóre z nich są częstsze czy szerzej rozsiadane w innych częściach kraju. Są to ważki znajdujące się na Lubelszczyźnie w peryferyjnej części zasięgu – północnej (*Orthetrum brunneum*, *O. coerulescens*) lub południowej (*Coenagrion lunulatum*, *Nehalennia speciosa*, *Leucorrhinia caudalis*). Część jest przy tym związana z zagrożonymi siedliskami (BERNARD i in. 2002): drobnymi wodami bieżącymi (*O. brunneum*, *O. coerulescens*), mało żyznymi jeziorami (*L. caudalis*) i wodami torfowiskowymi ze ściśle określonymi zbiorowiskami roślinnymi (*N. speciosa*). Ich rzadkość wynika więc zarówno z powodów zoogeograficznych, jak i z antropogenicznych zmian środowiska.

Historyczne już stanowisko *Nehalennia speciosa* koło wsi Rozpłucie-Grabów leży na południowo-zachodnim skraju poleskiej wyspy areału tego ginącego gatunku. Współcześnie jest tu on znany ledwie z 5 rozproszonych stanowisk, w tym tylko dwóch zasiedlonych przez liczebne populacje. Najbliższe z nich to (oddalone odpowiednio niecałe 3 i ok. 4 km w linii prostej) dystroficzne Jezioro Brzezicno (BUCZYŃSKI dane niepubl.) i torfianki w Jelinie (BUCZYŃSKI, STANIEC 1998). Nowe dane wskazują, co zresztą wydaje się dosyć oczywiste, że omawiany gatunek występował na Polesiu Zachodnim znacznie częściej niż obecnie – gdy duże jego obszary są zmeliorowane. Sugerują też, że warto poszukiwać dalszych stanowisk *N. speciosa*. Być może uwadze badaczy uszły populacje zasiedlające trudniej dostępne stanowiska, jak niewielkie torfowiska czy śródleśne skupiska torfianek.

Istotne dla poznania zasięgu *Sympetma paedisca* w Polsce jest jej wykazanie w Lublinie. Jest to dopiero drugie stanowisko tej syberyjskiej ważki znane z Wyżyny Lubelskiej (BUCZYŃSKI 2001), choć na Polesiu Zachodnim jest ona jeszcze częsta, przynajmniej lokalnie. Może to wskazywać na zmianę charakteru zasięgu gatunku w tej części Polski – z ciągłego na wyspowy.

Część zbioru pochodzi z rezerwatów wodno-torfowiskowych: „Trzy Jeziora” (jez. Płotycze) – utworzonego w roku 1996, „Żółwiowe Błota” (jez. Koseniec) – 1988, „Jezioro Brzeziczno” (jez. Brzeziczno) – 1957. Te dane są wyrywkowe, jednak – z wyjątkiem dobrze zbadanego rezerwatu „Jezioro Brzeziczno” (BUCZYŃSKI 1995, 2000a) – są jedynym źródłem wiedzy o faunie tych obiektów. W materiale z jez. Brzeziczno interesująca jest chroniona *Aeshna viridis*, której współcześnie nie stwierdzono (BUCZYŃSKI 2000a, dane niepubl.). Jednak brak danych o jej dawniejszym statusie rozrodczym nie pozwala na wysnuwanie wniosków co do przyczyn obecnej absencji tego gatunku.

Dużą część materiału, głównie imagines, zebrano w Lublinie – i to przed intensywną urbanizacją wielu obszarów miasta. Wraz ze zbiorami Zakładu Zoologii UMCS (BUCZYŃSKI 2002) jest to dobra podstawa do analizy zmian fauny wskutek urbanizacji. Prowadzone są już odpowiednie badania porównawcze.

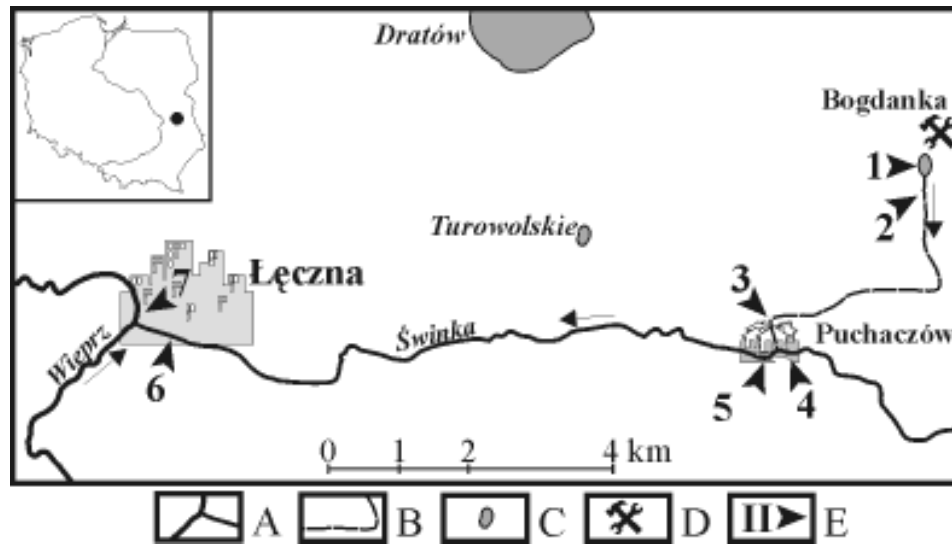
Cennym świadectwem przeszłości są materiały z wód Polesia Zachodniego. Choć są wyrywkowe, potwierdzają postępującą eutrofizację wód regionu (CHMIELEWSKI, RADWAN 1993). Warto zwrócić uwagę na stosunkowo mały udział *Erythromma najas* w materiale z jezior – liczebność tego gatunku rośnie z trofią zbiornika (MIELEWCZYK 1966; WENDZONKA 2004). Jak wskazują współczesne badania autora niniejszej pracy, *E. najas* należy obecnie do najliczniejszych ważek wód stojących Polesia.

Materiał z dystroficznego jez. Płotycze koło Stulna świadczy o jego dobrym stanie jeszcze pod koniec lat 60-tych XX w. Obecnie jezioro jest zeutrofizowane w wyniku degradacji otaczającego je torfowiska przejściowego. W latach 1998–2004 autor tej pracy nie stwierdził stenotopowej *Leucorrhinia dubia* i wrażliwej na eutrofizację *L. caudalis*, a jedynym przedstawicielem rodzaju *Leucorrhinia* BRITT. była najmniej wymagająca *L. rubicunda* (L.). Odpowiada to przebiegowi zmian fauny ważek w wielu podobnych jeziorach regionu.

Niezmiernie ciekawy jest materiał z odstojnika i cieków odprowadzających zasolone wody głębinowe z KWK Bogdanka (Ryc. 2). Jak wskazuje ich zestawienie (Tab.), fauna kanału i zasilanych przezeń rzek była stosunkowo mało liczna – tworzyły ją głównie odporne na zanieczyszczenia reofile (BERNARD i in. 2002). Natomiast fauna najsilniej zasolonego odstojnika i początkowego odcinka wypływającego zeń kanału była bogata ilościowo. Potwierdza to odporność wielu gatunków słodkowodnych na niewielkie zasolenie.

Niektóre ważki tolerują przewodnictwo elektrolityczne rzędu $16000 \mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-2}$, dosyć zróżnicowane zgrupowania notowano przy $1300\text{--}1600 \mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-2}$ (CANNINGS, CANNINGS 1987; CORBET 1999). Niestety, dane porównawcze

Ryc. 2. Odprowadzanie wód głębinowych z KWK Bogdanka: A – rzeki, B – kanał z kopalni, C – wody stojące, D – kopalnia, E – stanowiska.

Fig. 2. The draining system of deep waters from the coal mine in Bogdanka: 1 – rivers, 2 – drainage canal from the coal mine, C – water reservoirs, D – the coal mine, E – sampling sites.

z Polski są ubogie. MIELEWCZYK (1970) łowił w słonawym jeziorze w rezerwacie „Ptasi Raj” (5‰ NaCl) larwy 8 gatunków i stwierdził prawdopodobny rozwój u kolejnych trzech. Liczna była tylko *Ischnura elegans*. W Zalewie Wiślanym (1–3‰ NaCl) rozwijały się *Coenagrion hastulatum* i *Enallagma cyathigerum* (ŻMUDZIŃSKI 1957). W Zalewie Szczecińskim (0,3‰ NaCl) łowiono larwy: *Ischnura elegans*, *Coenagrion puella*, *C. pulchellum* i *Somatochlora metallica*, a w sąsiadujących z nim drobnych zbiornikach łąkowych o zasoleniu ok. 0,43‰: *I. elegans* i *C. puella* (MUSIAŁ 1988). W sumie odnotowano dotąd rozwój 14 gatunków, poza *C. hastulatum* – eurytopów w różnym stopniu odpornych na niekorzystne warunki środowiskowe. Najczęściej i najliczniej występowały *I. elegans* i *C. puella*. Natomiast nie stwierdzono halofilnych: *Lestes macrostigma* (EVERSM.) i *Aeshna serrata* HAG. Jednak za sięg *A. serrata* nie obejmuje Polski, także najbliższe znane stanowiska rozrodcze *L. macrostigma* leżą daleko od jej granic (PETERS 1987; JÖDICKE 1997).

Skład fauny odstojnika w Bogdancie potwierdza te informacje. Jednak obok znanych już z wód słonawych eurytopów, liczne były gatunki: drobno-zbiornikowe (*Anax imperator*), termofilne (*Orthetrum albistylum*), pionier-

Tab. Larwy złowione w zbiornikach i ciekach odprowadzających wody głębinowe z KWK Bogdanka (1979-89). 1-7 – Stanowiska (Ryc. 1).

Larvae collected in water bodies and running waters discharging deep waters from the coal mine in Bogdanka (1979-89). 1-7 – Sampling sites (Fig. 1).

Gatunek Species	1	2	3	4	5	6	7
<i>Calopteryx splendens</i>	-	141	27	104	19	33	46
<i>C. virgo</i>	-	2	-	-	-	-	-
<i>Platycnemis pennipes</i>	-	-	-	-	4	1	3
<i>Ischnura elegans</i>	92	18	4	1	-	-	-
<i>I. pumilio</i>	86	31	7	-	-	-	-
<i>Enallagma cyathigerum</i>	11	28	1	-	-	-	-
<i>Pyrrosoma nymphula</i>	1	-	-	-	-	-	-
<i>Coenagrion hastulatum</i>	-	1	-	-	-	-	-
<i>C. puella</i>	50	6	1	-	1	-	-
<i>Coenagrionidae</i> n. det.	1	7	-	-	-	-	-
<i>Gomphus vulgatissimus</i>	-	-	-	1	-	-	-
<i>Anax imperator</i>	55	-	-	-	-	-	-
<i>Libellula depressa</i>	2	2	-	-	-	-	-
<i>L. quadrimaculata</i>	2	-	-	-	-	-	-
<i>Orthetrum albistylum</i>	7	-	-	-	-	-	-
<i>O. brunneum</i>	16	-	-	-	-	-	-
<i>O. cancellatum</i>	9	-	-	-	-	-	-
<i>O. coerulescens</i>	3	1	-	-	-	-	-
N	335	237	40	106	24	34	49
Zasolenie Salinity [‰]*	1.15–1.55	0.57–1.38	0.20–0.26	0.45–0.62	?	?	?

* RADWAN i in. 1987

skie (*Ischnura pumilio*, *Libellula depressa*, *Orthetrum brunneum*) i reofilne (*Pyrrosoma nymphula*, *Orthetrum coerulescens*, także *O. brunneum*). W liczbie jednego osobnika obecny był też tyrfofilny *Coenagrion hastulatum*. Jak widać zasolenie wody w zbiorniku było na tyle niskie, że umożliwiło rozwój tak zróżnicowanej odonotocenozy. Jej skład ekologiczny wynika z historii i ukształtowania zbiornika. Badania podjęto wkrótce po jego powstaniu,

stąd wysoka liczebność pionierów. Gatunki reofilne łowiono niemal wyłącznie w miejscach z przepływem wody: przy rurze doprowadzającej wody z kopalni do zbiornika i przy zastawce w miejscu wypływu kanału. Obecność *C. hastulatum* była prawdopodobnie skutkiem przypadkowej kolonizacji – do dziś ten gatunek należy do najczęstszych ważek wód stojących Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej.

W przypadku *Orthetrum brunneum* warunki panujące w Bogdancie okazały się bardzo korzystne dla tego gatunku. Jak wskazują wyniki współczesnych obserwacji (BUCZYŃSKI 2000b, dane niepubl.), jest on tu licznie obecny do dnia dzisiejszego.

Ciekawostką są larwy złowione w pułapki świetlne ustawiane w litoralu jeziornym. Badania prowadzono w latach 1967–68 w kompleksie tzw. jezior sosnowickich. Pobrano w sumie 100 prób w pułapki ze światłem: białym, żółtym, czerwonym, zielonym i niebieskim. Badania były nakierowane głównie na plankton, jednak pozyskano też bardzo dużą liczbę wodopójek: 12199 osobników, 50 gatunków (KOWALIK 1975). Mniej efektywny był połów chrząszczy: 57 osobników, 3 gatunki (KOWALIK 1968). Obie te grupy zwierząt łowiono w pułapki wszystkich rodzajów, najliczniej ze światłem białym i żółtym. Porównanie tych informacji z danymi prezentowanymi w niniejszej pracy pokazuje, że fototaksja dodatnia jest u larw ważek słaba lub nie występuje. W dwóch próbach (wyłącznie światło żółte) stwierdzono 6 larw, reprezentujących cztery gatunki: *Enallagma cyathigerum*, *Coenagrion puella*, *C. pulchellum* i *Erythromma najas*. Występują one w dużych zagęszczeniach w litoralu większości jezior, mogły więc wejść do pułapek przypadkiem. Tym niemniej dotychczas nie donoszono o łowieniu larw ważek w pułapki świetlne, choć odnotowano fototaksję dodatnią u imagines (CORBET 1999).

Podziękowania

Za przekazanie analizowanych materiałów dziękuję serdecznie Panom: prof. dr. hab. Włodzimierzowi ZWOLSKIEMU i prof. dr. hab. Witoldowi KOWALIKOWI. Panu dr. Rafałowi BERNARDOWI składam podziękowania za cenne uwagi na temat maszynopisu pracy.

SUMMARY

This article is another contribution to the historical knowledge about dragonflies of mid-eastern and south-eastern Poland after the papers of BAZYLUK (2002) and BUCZYŃSKI (2002, 2003, 2004b). Currently the dragonfly fauna of this area is very well recognized, however, until the middle of the 80s it belonged to the least known regions in Poland. As a result the analysis of the historical changes of dragonfly is not easy.

The specimens in the collection were collected during 1950–1993 in 7 geographical regions of Poland (Środkowomazowiecka Lowland, Południowopodlaska Lowland, Western Polesie, Polesie of Wołyń, Lublin Upland, Sandomierz Basin, Beskidy Lesiste Mts.) (Fig. 1). The collection consists of 733 imagines (561♂♂, 172♀♀), 1114 larvae and 4 exuviae. They represent 40 species (55% of Polish dragonfly fauna).

Considering faunistic and zoological aspects, the valuable species in the studied area are as follows: *Coenagrion lunulatum*, *Nehalennia speciosa*, *Orthetrum brunneum*, *O. coerulescens*, *Leucorrhinia caudalis*. The new site of *Sympetma paedisca* is also interesting. In relation to earlier data it seems that the geographical range of the species in mideastern Poland is changing, from compact to scattered one.

Part of materials is a valuable document of the former state of the dragonfly fauna in some nature reserves, currently urbanized areas of Lublin and water reservoirs of Western Polesie. Particularly interesting are the data from the lakes of Polesie which indicate their present eutrophication.

The vast collection of larvae from the coal mine Bogdanka (1979–89), coming from the sedimentation tank and flowing waters containing saline deep water (Fig. 2, Tab.), is especially interesting. The fauna of flowing waters turned out to be very poor. However, as far as ecology, a very interesting and quantitatively rich dragonfly assemblage was present in the sedimentation tank, the most saline in the whole water system. Its occurrence can be explained by simultaneous interactions of several environmental factors (pioneer character of the tank, favourable thermal conditions, the flow of water pumped from the coal mine) as well as the colonization from adjacent lakes and peat bogs. The presented data also indicate tolerance to low salinity among in species representing different ecological groups.

The larvae collected during the studies in a lake littoral with the use of light traps (white, yellow, red, green and blue light) are a curiosity. Despite systematic studies conducted in two lakes near Sosnowica (1967–68, 100 samples), the larvae were caught only twice to yellow light. Six specimens represent 4 species: *Enallagma cyathigerum*, *Coenagrion puella*, *C. pulchellum*, *Erythromma najas*. It is very probable that those species, very numerous in the littoral of lakes of Western Polesie, were collected by chance; this was certainly not related to positive phototaxy.

PIŚMIENNICTWO

- BAZYLUK W. 2002: Materiały do fauny ważek (*Odonata*) okolicy Siemienia w województwie lubelskim. Nowy Pam. fizjogr., **1**: 45-52.
- BERNARD R., BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G. 2002: Present state, threats and conservation of dragonflies (*Odonata*) in Poland. Nature Conserv., **59**: 53-71.
- BUCZYŃSKI P. 1995: Materiały do poznania ważek (*Odonata*) Lubelszczyzny. Cz. I. Wiad. entomol., **14**: 76-83.
- BUCZYŃSKI P. 2000a: Ważki (*Odonata*) niektórych istniejących i projektowanych rezerwatów torfowiskowych Polesia Lubelskiego. Rocz. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, **4**: 89-101.
- BUCZYŃSKI P. 2000b: Nowe dane o występowaniu *Orthetrum brunneum* (FONSC.) i *O. coerulescens* (FABR.) (*Odonata*, *Libellulidae*) na Lubelszczyźnie. Wiad. entomol., **19**: 51-52.

- BUCZYŃSKI P. 2001: Ważki (*Insecta: Odonata*) Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego. Parki nar. Rez. Przyr., **20**: 63-78.
- BUCZYŃSKI P. 2002: Materiały do poznania ważek (*Odonata*) Lubelszczyzny. Część II. Ważki w kolekcji Zakładu Zoologii UMCS w Lublinie. Wiad. entomol., **21**: 5-10.
- BUCZYŃSKI P. 2003: Uwagi i uzupełnienia do pracy W. BAZYLUKA o ważkach okolic Siemienia. Nowy Pam. fizjogr., **1**: 207-208.
- BUCZYŃSKI P. 2004a: Ważki (*Odonata*) Poleskiego Parku Narodowego i jego otuliny: nowe dane i podsumowanie badań z lat 1985–2003. [W:] BUCZYŃSKI P. (red.): Badania ważek, chrząszczy i chruścików na obszarach chronionych. Parki nar. Rez. Przyr., **23**: 381-394.
- BUCZYŃSKI P. 2004b: Ważki (*Odonata*) z Polski w zbiorach Muzeum i Instytutu Zoologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Nowy Pam. fizjogr., **3**: 17-26.
- BUCZYŃSKI P., KOWALIK W. 2005: Aquatic beetles (*Coleoptera*) in the collection of Zoological Department of University of Agriculture in Lublin. Annls Univ. M. Curie-Skłodowska, sec. C, **60**: 19-39.
- BUCZYŃSKI P., ŁABĘDZKI A. 2004: Oddziaływanie czynników antropogenicznych na ważki (*Odonata*) Lasów Janowskich (Kotlina Sandomierska). [W:] Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Różnorodność biologiczna środowisk Polski – stan i zmiany (w 25-lecie działalności Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego)”, 8–9 października 2004 r., Lublin – Janów Lubelski. Streszczenia prac. PAN Oddział w Lublinie, PTH, AR w Lublinie, Lublin – Janów Lubelski: 15-17.
- BUCZYŃSKI P., STANIEC B. 1998: Waloryzacja godnego ochrony torfowiska Krugłe Bagno (Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie) w oparciu o wybrane elementy jego fauny. Roczn. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra”, **2**: 95-107.
- CANNINGS R. A., CANNINGS S. G. 1987: The *Odonata* of some saline lakes in British Columbia, Canada: ecological distribution and zoogeography. Adv. Odonatol., **3**: 7-21.
- CHMIELEWSKI T. J., RADWAN S. 1993: Zmiany stosunków ekologicznych w rejonie Poleskiego Parku Narodowego w ostatnich 75 latach. [W:] RADWAN S., KARBOWSKI Z., SOŁTYS M. (red): Ekosystemy wodne i torfowiskowe w obszarach chronionych. Polskie Towarzystwo Hydrobiologiczne, Akademia Rolnicza w Lublinie, Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej, Poleski Park Narodowy, Lublin: 13-25.
- CORBET P. S. 1999: Dragonflies. Behaviour and ecology of *Odonata*. Harley Books, Colchester. 829 ss.
- DOLNÝ A. [w druku]: *Lestes macrostigma* (EVERSMANN, 1836) – new species for the odonate fauna of Poland (*Zygoptera: Lestidae*). Notul. odonatol.
- JÖDICKE R. 1997: Die Binsenjungfern und Winterlibellen Europas. *Lestidae*. Westarp Wissenschaften, Magdeburg. 227 ss.
- KONDRACKI J. 2000: Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa. 441 ss.
- KOWALIK W. 1968: Chrząszcze wodne (*Coleoptera aquatica*) jezior sosnowickich na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim. Annls Univ. M. Curie-Skłodowska, sec. C, **23**: 283-300.
- KOWALIK W. 1975: Badania nad fototaktyzmem wodopójek (*Hydracarina*) w warunkach naturalnych. Annls Univ. M. Curie-Skłodowska, sec. C, **30**: 217-225.
- MIELEWCZYK S. 1966: Larwy ważek (*Odonata*) Wielkopolskiego Parku Narodowego. Pr. monogr. Przyr. Wielkop. Parku nar., **4**: 1-39.

- MIELEWCZYK S. 1970: *Odonata i Heteroptera* rezerwatu Ptasi Raj koło Gdańska ze szczególnym uwzględnieniem słonawego jeziora. *Fragm. faun.*, **15**: 343-363.
- MIELEWCZYK S. 1990. Ważki – *Odonata*. [W:] RAZOWSKI J. (red.): Wykaz zwierząt Polski. Tom I, część XXXII/1–20. Ossolineum, Wrocław – Warszawa – Kraków: 39-41.
- MIELEWCZYK S. 1997: *Odonata*. [W:] RAZOWSKI J. (red.): Wykaz zwierząt Polski. Tom V, Część XXXII/24. Wyd. Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, Kraków: 161.
- MUSIAŁ J. 1988: Ważki (*Odonata*) Wolina i południowo-wschodniego Uznamu. *Bad. fizjogr. Pol. Zach., Ser. C*, **37**: 23-46.
- PETERS G. 1987: Die Edellibellen Europas. *Aeshnidae*. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. 140 ss.
- RADWAN S., ZWOLSKI W., KOWALCZYK C., KOWALIK W. 1987: Wpływ górnictwa na chemizm i biocenozę wód powierzchniowych na terenie LZW. [W:] Ekologiczno-gospodarcze problemy rozwoju górnictwa Lubelskiego Zagłębia Węglowego. Materiały konferencyjne, Lublin, 22–23 września 1987. Polski Komitet Naukowo-Techniczny ds. Kształtowania i Ochrony Środowiska NOT, Rada Wojewódzka NOT w Lublinie, Lublin: 75-96.
- WENDZONKA J. 2004: Ważki (*Odonata*) kaszubskich jezior lobeliowych. *Parki nar. Rez. Przyr.*, **23**: 395-410.
- ŻMUDZIŃSKI L. 1957: Zoobentos Zalewu Wiślanego. *Prace morsk. Inst. ryb., Gdynia*, **9**: 453-500.

Wiad. entomol.	24 (4): 213-218	Poznań 2005
----------------	-----------------	-------------

Nowe stanowiska skórnikowatych (*Coleoptera: Dermestidae*)
w Polsce. Część 1. *Dermestinae*, *Trinodinae* i *Attageninae*

New records of dermestid beetles (*Coleoptera: Dermestidae*) in Poland.
Part 1. *Dermestinae*, *Trinodinae* and *Attageninae*

RAFAŁ RUTA¹, SZYMON KONWERSKI², ROMAN KRÓLIK³,
ANDRZEJ LASOŃ⁴, MAREK MIŁKOWSKI⁵

¹Instytut Zoologiczny U. Wr., Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl

²Akademia Rolnicza w Szczecinie, Katedra Zoologii, ul. Doktora Judyma 20,
71-466 Szczecin; e-mail: s.konwerski@biot.ar.szczecin.pl

³ul. Mickiewicza 8, 46-200 Kluczbork, e-mail: agrilus@poczta.onet.pl

⁴ul. Wiejska 4B/85, 15-352 Białystok; e-mail: haptos@interia.pl

⁵ul. Królowej Jadwigi 19 m. 21, 26-600 Radom; e-mail: milkowski@poczta.neostrada.pl

ABSTRACT: New records of 8 species of *Dermestidae* in Poland are presented. *Dermestes bicolor*, *D. haemorrhoidalis* and *Trinodes hirtus* are reported for the first time from Upper Silesia, Wielkopolska-Kujawy Lowland and Małopolska Upland respectively. *Dermestes gyllenhalii* is new to Pomeranian Lakeland.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Dermestidae*, *Dermestinae*, *Trinodinae*, *Attageninae*, new records, Poland.

Od czasu wydania „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1986), niewiele doniesień faunistycznych poświęcono skórnikowatym. Wyłącznie tej rodziny chrząszczy dotyczy tylko kilka artykułów (np. BUNALSKI 1997; RUTA i in. 2004; KADEJ 2005). Inne dane rozproszone są w opracowaniach poświęconych różnym grupom chrząszczy (np. KUBISZ 1993; MAJEWSKI 2001; GREŃ 2003).

W czasie prac terenowych prowadzonych w różnych rejonach kraju odnaleźliśmy w ostatnich latach stanowiska szeregu gatunków uznawanych za rzadkie, o słabo zbadanym rozszedleniu lub nie podawanych dotychczas z poszczególnych krain. Dokładne dane dotyczące stanowisk zamieszczamy poniżej.

Najszerzej akceptowany jest podział *Dermestidae* na 8 podrodzin (LAWRENCE, NEWTON 1995), z których w Polsce występują 4. W tej części pracy prezentujemy dane faunistyczne dotyczące występowania gatunków z podrodzin *Dermestinae*, *Trinodinae* i *Attageninae*.

Osobom wymienionym w tekście serdecznie dziękujemy za udostępnienie danych. O ile nie zaznaczono inaczej, materiał dowodowy znajduje się w kolekcjach autorów.

Następujące skróty oznaczają: AL – A. LASOŃ, MM – M. MIŁKOWSKI, RK – R. KRÓLIK, RR – R. RUTA, SK – SZ. KONWERSKI, o. – oddział (numer oddziału leśnego).

Dermestes (Dermestes) bicolor FABRICIUS, 1775

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań (XU30), 18 IX 1998 – 1 ex., w budynku Collegium Maius, leg. SK, 13 III 2003 – 1 ex., leg. RR, 24 IV 2003 – 1 ex., leg. SK; Poznań - Jeżyce (XU20), 9 IV 2002 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. SK, coll. RR.
- Śląsk Górny: Zabrze (CA47), 7 V 1987 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. RK.

Gatunek związany z gniazdami ptaków, występuje zarówno w warunkach naturalnych, jak i synantropijnych (BURAKOWSKI i in. 1986). Na podanych wyżej stanowiskach chrząszcze towarzyszyły gołębiom miejskim (*Columba livia* GMEL. f. *domestica*) zakładającym gniazda w budynkach. Rzadko spotykany, z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej znany z czterech miejscowości: Krotoszyna, Grodziska Wielkopolskiego, Poznania i Nowej Soli (SZULCZEWSKI 1922; BURAKOWSKI i in. 1986). Nowy dla Górnego Śląska.

Dermetes (Dermestes) haemorrhoidalis KÜSTER, 1852

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań - Jeżyce, 9 IV 2002 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. SK, coll. RR; Poznań, 8 V 2000 – 1 ex., w budynku Collegium Maius, leg. SK.

Chrząszcz znany z południowej Europy, ponadto notowany z Ameryki Południowej. W Polsce znany był do tej pory tylko z Warszawy, dokąd według MROCZKOWSKIEGO (BURAKOWSKI i in. 1986) został zawleczony w latach 60-tych XX wieku. Na podanych wyżej stanowiskach łowiony był razem z *Dermestes bicolor*. Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

Dermestes (Dermestinus) gyllenhalii gyllenhalii CASTELNAU, 1840

- Pojezierze Pomorskie: Czelin (VU54), 4 IX – 25 X 2003 – 1 ex., leg. R. MATUSIAK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Ruszków (CC38) ad Koło, 26 I 2001 – 11 exx., w mchu porastającym podstawę dębu, leg. SK.

Według BURAKOWSKIEGO i in. (1986) znany z nielicznych stanowisk w zachodniej części kraju, gdzie zasiedla tereny piaszczyste i wydmowe. Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej podawany z okolic Leszna na podstawie danych z końca XIX wieku oraz z Rudy Milickiej (BURAKOWSKI i in. 1986; KADEJ 2005). Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Dermestes (Dermestinus) gyllenhalii helmi REITTER, 1889

- Pobrzeże Bałtyku: Jurata (CF56) nad Zatoką Pucką, 8 V 2004 – 1 ex., na plaży, leg. SK.

Podgatunek zasiedla wybrzeża Bałtyku od Danii po Mierzeję Kurońską oraz Szwecję. W Polsce niewiele udokumentowanych stanowisk, podawany z Wolina, Mierzei Wiślanej, znad Zalewu Wiślanego, Gdyni i Koszalina, głównie na podstawie starych znalezisk (BURAKOWSKI i in. 1986).

Dermestes (Dermestinus) szekessyi KALIK, 1950

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Obrzycko vic. (XU04), 14 VI 1997 – 1 ex., na brzegu Warty, leg. SK.

Rzadko spotykany gatunek, znany z nielicznych stanowisk w pięciu krainach. Ostatnie dane z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej pochodzą z połowy XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1986).

Trinodes hirtus (FABRICIUS, 1781)

- Pojezierze Pomorskie: Wałcz - Bukowina (WV90), 4 VI 2000 – 1 ex., przy pajęczynie na pomniku przyrody „Dąb Piastowski”, leg. RR; Złotów (XV31), 27 V 2000 – 3 exx., „Góra Żydowska”, na pajęczynie na starym dębie, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Piła - Kalina, IV 2001 – 2 exx., leg. RR; Karszew (CC57) ad Dąbie, 2 VI 2000 – 2 exx., leg. M. KAŻMIERCZAK; Nowy Lubusz (VU60), 2–3 VII 2001 – 3 exx., łągi, pod korą, leg. SK; Obrzycko vic., 5 VI 2001 – 2 exx., pod odstającą korą robinii akacjowej, leg. SK; Ruda Milicka (XT51) ad Milicz, 13 VI 1992 – 2 exx., leg. RK.
- Sudety Zachodnie: Lubomierz (WS35) ad Jelenia Góra, 23 VI 2000 – 4 exx., na pajęczynach na oknach w starej oborze, leg. SK.

- Wyżyna Małopolska: Radom - Borki (EB09), 14 VII 2004 – 1 ex., w dziupli u podstawy dębu, leg. MM.
- Śląsk Dolny: Jelcz - Laskowice (XS65), 11 VI 1995 – 1 ex., na martwicy pnia topoli *Populus* sp., leg. RK.
- Śląsk Górny: Lasowice Małe (CB04) ad Kluczbork, 1 VII 1991 – 1 ex., na budynku mieszkalnym, leg. RK; Brynek (CA39) ad Tworóg, 20 V 1993 – 1 ex., w brunatnym próchnie *Quercus robur* L., leg. RK.

Przedstawiciel interesującej grupy ekologicznej – żyje w próchnie i dziuplach drzew liściastych i w starych budynkach, gdzie odżywia się resztkami owadów pozostawianymi w pajęczynach. Nowy dla Wyżyny Małopolskiej, z Sudetów Zachodnich nie był podawany od prawie 100 lat (BURAKOWSKI i in. 1986).

Attagenus (Attagenus) schaefferi (HERBST, 1792)

- Pojezierze Mazurskie: Dębowo vic. (FE24), 19 VII 2004 – 2 exx., na przystanku PKS, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lusowo (XU11) ad Poznań, 29 III 2003 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. G. KONWERSKA.
- Podlasie: Białystok (FD48), 14 VI 1997 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. AL.
- Puszcza Białowieska: Białowieża (FD94), 22 V 1993 – 1 ex., w budynku IBL, leg. AL; Topiło (FD74) ad Orzeszkowo, 25 VI 1991 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. RK.
- Beskid Zachodni: Pogórze Roznowskie, Janczowa (DA80), 15–25 VIII 1998 – 1 ex., wewnątrz budynku mieszkalnego, leg. B. MIŁKOWSKA.

W Polsce spotykany dość rzadko. Występuje w różnych częściach kraju, jednak większość stanowisk znanych jest z południowej części Polski. Gatunek z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej nie podawany od ponad 60 lat, na Podlasiu znany jedynie z Piłatowszczyzny w Puszczy Knyszyńskiej (KUBISZ, PAWŁOWSKI 1995). Ostatnio wykazany z Puszczy Białowieskiej (BURAKOWSKI i in. 1986; KUBISZ, SZWAŁKO 1991).

Attagenus (Lanorus) pantherinus (AHRENS, 1814)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Dziewcza Górka (XU38) ad Byszewice, 20 XI 2004 – 1 ex., zasiedlona przez błonkówki gliniasta skarpa na skraju pradoliny Noteci, imago w oskórku larwy, leg. RR; Pobiel (XT21), 20 V 2001 – 1 ex., leg. K. ŻUK.
- Podlasie: Wyszonki - Błonie (FD14) ad Ciechanowiec, 2 V 2003 – 1 ex., w pozostałościach po patroszeniu ryb, leg. AL.
- Wyżyna Małopolska: Radom - Nowa Wola (EB19), 27 V 1999 – 1 ex., na parapecie w budynku, leg. MM.

Rzadko spotykany, choć według BURAKOWSKIEGO i in. (1986) występuje w całej Polsce. Larwy zamieszkują gniazda błonkówek, stąd spotykany jest zwykle w ich pobliżu – na ścianach drewnianych budynków oraz lessowych lub gliniastych ściankach (BURAKOWSKI i in. 1986). Ostatnio podawany z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (BUNALSKI 1997) i Babiej Góry (SZAFRANIEC 1997).

Attagenus (Lanorus) punctatus (SCOPOLI, 1772)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Rogalin (XT38), 11 II 2001 – 1 ex., w próchnie dębu, leg. SK.
- Sudety Zachodnie: Lubomierz ad Jelenia Góra, VIII 1996 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. SK, coll. R. MATUSIAK.

Rzadko spotykany, rozwija się pod korą i w dziuplach starych drzew (BURAKOWSKI i in. 1986). Larwy spotykano także w gniazdach os (ŚLIWIŃSKI 1960). Od prawie 100 lat nie był podawany z Sudetów Zachodnich, z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej wykazywany ostatnio przez BUNALSKIEGO (1997) ze stanowiska w Rogalinie. Nowe dane świadczą o utrzymaniu się tam stabilnej populacji tego gatunku.

SUMMARY

The distribution of *Dermestidae* in Poland is insufficiently studied. During faunistic exploration of various regions of the country, several rare species were collected. In the present paper, new localities of 9 taxa from the subfamilies *Dermestinae*, *Trinodinae* and *Attageninae* are presented. *Dermestes bicolor* is newly reported from Upper Silesia, *D. haemorrhoidalis* is new to Wielkopolska-Kujawy Lowland, and *Trinodes hirtus* is for the first time recorded from Małopolska Upland. *Dermestes gyllenhalii* is new to Pomeranian Lakeland. The occurrence of *Attagenus punctatus* and *Trinodes hirtus* in Western Sudety Mts. is confirmed with new findings.

PIŚMIENNICTWO

- BUNALSKI M. 1997: Nowe dane o występowaniu w zachodniej Polsce niektórych gatunków z rodziny skórnikowatych (*Coleoptera*, *Dermestidae*). *Wiad. entomol.*, **15** (4): 252.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrząszcze *Coleoptera*: *Dermestidea*, *Bostrichoidea*, *Cleroidea* i *Lymexyloidea*. *Kat. Fauny Pol.*, Warszawa, XXIII, **11**: 1-243.
- GREŃ Cz. 2003: Chrząszcze odłowione w gniazdach ptaków na Śląsku (*Coleoptera*). *Acta ent. siles.*, **9–10** (2001–2002): 35-40.

- KADEJ M. 2005: Dane o występowaniu przedstawicieli *Dermestidae* (*Coleoptera*) w Polsce. Wiad. entomol., **24** (1): 21-31.
- KUBISZ D. 1993: Fauna wybranych grup owadów (*Insecta*) Puszczy Bukowej koło Szczecina. 4. Przyczynek do znajomości chrząszczy (*Coleoptera*) z niektórych rodzin. [W:] Owady (*Insecta*) wybranych grup systematycznych Puszczy Bukowej koło Szczecina. Wiad. entomol., **12** (2): 107-114.
- KUBISZ D., PAWŁOWSKI J. 1995: 10. Wstęp do inwentaryzacji chrząszczy Puszczy Knyszyńskiej. [W:] CZERWIŃSKI A. (red.): Puszcza Knyszyńska, Monografia Przyrodnicza. Zespół Parków Krajobrazowych, Supraśl: 299-311.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1991: Nowe dla Podlasia i Puszczy Białowieskiej gatunki chrząszczy (*Coleoptera*). Wiad. entomol., **10** (1): 5-14.
- LAWRENCE J. F., NEWTON A. F. 1995: Families and subfamilies of *Coleoptera* (with selected genera, notes, references and data on family-group names). [W:] PAKALUK J., ŚLIPIŃSKI S. A. (red.): Biology, Phylogeny and Classification of *Coleoptera*. Papers Celebrating the 80th Birthday of Roy A. CROWSON. Vol. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa: 779-1006.
- MAJEWSKI T. 2001: *Dermestidae*. [W:] GUTOWSKI J. M., JAROSZEWICZ B. (red.): Katalog fauny Puszczy Białowieskiej. Wyd. IBL, Warszawa: 161-162.
- RUTA R., KONWERSKI Sz., KADEJ M., HERRMANN A., LASOŃ A. 2004: Three species of dermestid beetles (*Coleoptera: Dermestidae*) new to the Polish fauna with remarks on dermestids introduced to Poland. Pol. Pismo ent., **73**: 307-314.
- SZAFRANIEC S. 1997: Nowe dla Babiej Góry gatunki chrząszczy (*Coleoptera*). Wiad. entomol., **15** (4): 207-215.
- SZULCZEWSKI J. W. 1922: Chrząszcze Wielkopolski. Prace Kom. Mat.-Przyr. PTPN, B, Poznań, **1** (3-4): 183-243.
- ŚLIWIŃSKI Z. 1960: Materiały do znajomości *Dermestidae* (*Coleoptera*) w Polsce. Przegl. zool., **4** (3): 204-206.

Wiad. entomol.	24 (4): 219-225	Poznań 2005
----------------	-----------------	-------------

Nowe stanowiska interesujących przekrasków
(*Coleoptera: Cleridae*) w Polsce

New localities of interesting checkered beetles (*Coleoptera: Cleridae*)
in Poland

PAWEŁ JAŁOSZYŃSKI¹, SZYMON KONWERSKI², TOMASZ MAJEWSKI³,
MAREK MIŁKOWSKI⁴, RAFAŁ RUTA⁵, KATARZYNA ŻUK⁶

¹Os. Wichrowe Wzgórze 22/13, 61-678 Poznań; e-mail: japawel@man.poznan.pl

²Akademia Rolnicza w Szczecinie, Katedra Zoologii, ul. Doktora Judyma 20,
71-466 Szczecin; e-mail: s.konwerski@biot.ar.szczecin.pl

³ul. Zawadzkiego 16/10, 62-600 Koło; e-mail: reklama@atrexpress.com.pl

⁴ul. Królowej Jadwigi 19 m. 21, 26-600 Radom; e-mail: milkowski@poczta.neostrada.pl

^{5,6}Instytut Zoologiczny U. Wr., Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław;
e-mail: ⁵scirtes@biol.uni.wroc.pl, ⁶hoplia@biol.uni.wroc.pl

ABSTRACT: The paper presents detailed data on new localities of eleven *Cleridae* species rarely collected in Poland. *Thanasimus femoralis* is reported as new to Wielkopolska-Kujawy Lowland. *Allonyx quadrimaculatus*, *Thanasimus femoralis*, *Korynetes caeruleus* and *Necrobia ruficollis* are new to Małopolska Upland. *Necrobia rufipes* is reported for the first time from Mazovian Lowland, and *Korynetes caeruleus* is new to Mazurian Lakeland.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Cleridae*, new records, Poland.

Przekraskowate (*Cleridae*) należą w Polsce do rzadko zbieranych chrząszczy. Wyjątkami są *Thanasimus formicarius* (L.), *Trichodes apiarius* (L.) i *Necrobia violacea* (L.), występujące stosunkowo pospolicie w całym kraju. Pozostałe gatunki spotyka się sporadycznie. KUŚKA (2004) do gatunków pospolitych zaliczył także *Tillus elongatus* (L.), jednak według obserwacji autorów, jest to niezbyt często spotykany gatunek, przywiązany do lasów o naturalnym charakterze, z dużą ilością martwego drewna.

Krajowe piśmiennictwo faunistyczne poświęcone tej grupie jest dość skąpe, zaś większość danych pochodzi sprzed kilkadziesiąt lat. W niniejszej pracy podajemy stanowiska kilku gatunków, które uznaliśmy za szczególnie interesujące wobec rzadkości ich obserwowania w kraju. Osobom wymienionym w tekście dziękujemy za udostępnienie danych. O ile nie zaznaczono inaczej, okazy dowodowe znajdują się w kolekcjach zbieraczy.

Poszczególne skróty oznaczają: KŻ – Katarzyna ŻUK, MM – Marek MIŁKOWSKI, PJ – Paweł JAŁOSZYŃSKI, RR – Rafał RUTA, SK – Szymon KONWERSKI, TM – Tomasz MAJEWSKI.

Tillus elongatus (LINNAEUS, 1758)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Głogowa (XT38) ad Raszków, 9 VI 1996 – 1 ex., leg. TM; Koło (CC38), 22 VI 1988 – 1 ex., leg. TM; Wiesiołów (CC57) ad Koło, 20 V 2000 – 1 ex., leg. R. MATUSIAK; Karszew (CC57) ad Dąbie, 30 V 2003 – 4 exx., 1 VI 2004 – 3 exx., leg. et coll. M. KAŻMIER-
CZAK.

– Góry Świętokrzyskie: rejon Łysicy (DB93), 7 VII 1995 – 1 ex., na pniu martwej jodły w lesie mieszanym, leg. MM.

Spotykany w lasach ze znaczną ilością martwego drewna (BURAKOWSKI i in. 1986). Na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej nie notowany od prawie 70 lat, zaś z Gór Świętokrzyskich wykazany tylko raz, 50 lat temu.

Allonyx quadrimaculatus (SCHALLER, 1783)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Owczary (VU71) ad Górzycza, 4 VI 2004 – 1 ex., obszar chroniony Klubu Przyrodników „Owczary”, na samotnej sośnie na murawach kserotermicznych, leg. RR; Koło, 22 VI 2003 – 1 ex., na korze samotnej sosny, leg. R. MATUSIAK.

– Wyżyna Małopolska: Radom - Borki (EB09), 15 V 1996 – 1 ex. (obserwowano kilka osobników), na pniu sosny na działce, leg. MM.

Gatunek znany z południowej i środkowej Europy, notowany też z Azji Mniejszej i Cypru. Przez Polskę przebiega wschodnia granica jego zasięgu. W kraju bardzo rzadko spotykany, znany z pojedynczych stanowisk w ośmiu krainach, przy czym ostatnie dane pochodzą z lat 20-tych XX wieku. Dane z literatury, m.in. obserwacje z okolic Magdeburga (KÜHNEL, MAI 1985) wskazują, że gatunek ten pojawia się efemerycznie, jednak często w znacznej liczbie osobników; cytowani autorzy w ciągu miesiąca, między 16 V a 18 VI, na jednej około 35-letniej sośnie odłowili 42 osobniki *A. quadrimaculatus*. Spotykany w suchych sośninach, gdzie jest drapieżcą, m.in. pluskwiaka *Ara-
Aradus cinnamomeus (PANZ.) (MAZUR 1975; BURAKOWSKI i in. 1986). Jedyne dotychczasowe stanowisko na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej znajduje się*

w Brudzynie, gdzie w 1908 roku gatunek ten pojawił się bardzo licznie na pniu odosobnionej sosny (SZULCZEWSKI 1922). Z Wyżyny Małopolskiej nie był do tej pory podawany. Figuruje na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” w kategorii DD (dane niepełne) (PAWŁOWSKI i in. 2002).

Opilo domesticus (STURM, 1837)

- Pobrzeże Bałtyku: Niechorze (WV09) ad Trzebiatów, 18 VII 2000 – 1 ex., na ścianie w domu, leg. G. KONWERSKA, coll. SK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Cerekwica (XU12) ad Poznań, 21 VI 1998 – 1 ex., na ścianie w domu, leg. M. GAJECKA, coll. PJ; Koło, 16 VI 1984 – 1 ex., ad lucem, 20 VI 1995 – 1 ex., leg. TM; Grzegorzew (CC48) ad Koło, 9 VII 1979 – 1 ex., ad lucem, leg. TM.

Gatunek bardzo rzadko spotykany w Polsce, najczęściej w starych drewnianych budynkach, rzadziej w środowisku naturalnym. Z Pobrzeża Bałtyku wykazywany ostatnio ponad 80 lat temu, na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej znany z sześciu stanowisk: Grodziska, Łęczycy, Nowej Soli, Poznania, Skwierzyny i Wybranowa (SZULCZEWSKI 1922; ARNOLD 1938; BURAKOWSKI i in. 1986). Figuruje na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” w kategorii DD (dane niepełne) (PAWŁOWSKI i in. 2002).

Opilo mollis (LINNAEUS, 1758)

- Pobrzeże Bałtyku: Wyspa Wolin, Lubin (VV66), 30 VII 1991 – 2 exx., leg. M. WANAT.
- Pojezierze Pomorskie: rez. „Bielinek” (VU46), 3 VIII 1984 – 1 ex., leg. M. BUNALSKI et D. IWAN, coll. D. KUBISZ.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Rogalin (XT38) ad Poznań, 1 I 1998 – 1 ex., w stosie próchna (czerwone, częściowo już rozdrobnione klocki próchna) przy martwym i przewróconym pniu starego dębu, leg. PJ; Karszew ad Dąbie, 16 V 2000 – 2 exx., leg. TM, 6 VII 2000 – 1 ex., leg. et coll. R. MATUSIAK, 20 I 2001 – 1 ex., leg. TM; Lusowo (XU11) ad Poznań, 1 IV 2000 – 1 ex. pod korą *Salix fragilis* L. rosnącej nad śródpolnym oczkiem wodnym, leg. SK, 3 IV 2004 – 1 ex., pod korą *Salix fragilis*, leg. SK; Dąbie (CC57) ad Koło, 10–15 III 1998 – 3 exx., zimujące w kolebkach, leg. R. MATUSIAK, coll. TM; Kościelec (CC38) ad Koło, 15 V 2001 – 1 ex., leg. et coll. M. KAŻMIERCZAK.
- Sudety Wschodnie: Kletno (XR36), 10 VII 2001 – 1 ex., leg. KŻ.

Najczęstszy przedstawiciel rodzaju w Polsce, znany z kilkunastu krain. Z Sudetów Wschodnich podany ponad 150 lat temu (BURAKOWSKI i in. 1986). Ostatnio odnotowany na Pojezierzu Pomorskim (GUTOWSKI i RUTA 2004).

Opilo pallidus (OLIVIER, 1795)

- Pojezierze Pomorskie: rez. „Bielinek”, 5 VII 1988 – 1 ex., leg. L. BUCHHOLZ, coll. D. KUBISZ.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Maniewo vic. (XU22), 17 X 1999 – 1 ex., poligon wojskowy, dąbrowa, pod pniakiem dębowym, leg. PJ; Poznań - Winiary (XU21), 22 VIII 1990 – 1 ex., na łące, na kwiatach baldaszkowatych, leg. P. SIENKIEWICZ, coll. SK; rez. „Krajkowo” (XT38), 29 VII 1984 – 1 ex., leg. L. BUCHHOLZ, coll. D. KUBISZ; Kościelec ad Koło, 26 II 1998 – 2 exx., 12 II 2004 – 1 ex., 7 III 2004 – 2 exx., 9 V 2004 – 1 ex., hodowane z gałęzi dębowych zasiedlonych przez *Axinopalpis gracilis* (KRYNICKI) i *Anaesthethis testacea* (FABR.), leg. TM; Koło, 19 III 2005 – 1 ex., 2 IV 2005 – 2 exx., leg. TM.
- Nizina Mazowiecka: Kozienice (EC31), 5 II 2005 (imago 21 III 2005), Park Pałacowy, wyhodowany z gałęzi *Larix* sp. z żerowiskami larw *Cerambycidae*, leg. et cult. MM; Cztery Kopce (EC31) ad Kozienice, 19 VII 2004 – 1 ex., leg. W. PIĄTEK, coll. MM.

Bardzo rzadko spotykany gatunek rozwijający się w wierzchołkowych gałęziach drzew – głównie dębów i drzew owocowych, gdzie poluje na owady kambio- i ksylofagiczne (BURAKOWSKI i in. 1986). W Polsce znany tylko z sześciu krain, przy czym z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej zaledwie z kilku stanowisk. Na Nizinie Mazowieckiej znany z warszawskich Bielan (BURAKOWSKI i in. 1986). Zaliczony do kategorii gatunków zagrożonych wyginięciem i umieszczony na „Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” (kategoria EN – zagrożony) oraz w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” (PAWŁOWSKI i in. 2002; KONWERSKI 2004a).

Thanasimus femoralis (ZETTERSTEDT, 1828)

- Pojezierze Pomorskie: Rudna vic. (XV41), 25 VII 1998 – 1 ex., zrzęb, na sosnie, leg. RR.
- Pojezierze Mazurskie: Puszcza Augustowska, rez. „Starożyn” (FE57), 13 VI 1978 – 1 ex., leg. M. WANAT.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Piła NE (XU19), 19 VI 2000 – 1 ex., na martwej brzozie opanowanej przez *Scolytus ratzeburgii* JANSON, leg. RR; Poznań (koło jez. Maltańskiego) (XU30), 14 VI 2004 – 1 ex., 22 VIII 2004 – 1 ex., lepy pułapkowe na sosnach, leg. SK.
- Wyżyna Małopolska: Łódź (CC93), 15 V 1999 – 3 exx., leg. TM.
- Beskid Zachodni: Skawica (CV99), 29 III 2000, 22 VII 2000, liczne exx., leg. S. SZAFRANIEC; Babiogórski P. N. (CV99), 10 VII 2000, 12 VI 2001, 9 IX 2003, liczne exx., leg. S. SZAFRANIEC, wszystkie coll. TM.

Występuje w lasach iglastych, gdzie poluje na larwy drewnożernych *Curculionidae*. Gatunek z Pojezierza Pomorskiego od 150 lat nie wykazywany (MAZUR 1975; BURAKOWSKI i in. 1986). Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Wyżyny Małopolskiej.

Trichodes alvearius (FABRICIUS, 1792)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Pobiel (XT21), 1 V 2000 – 1 ex., 30 IV 2001 – 2 exx., 20 V 2001 – 5 exx., na łące na kwiatkach baldaszkowatych, leg. KŻ.

Gatunek bardzo rzadko znajdujący w środkowej Europie (MAZUR 1975), w Polsce wykazywany z nielicznych stanowisk w siedmiu tylko krainach, przy czym większość danych o rozmieszczeniu opiera się na znaleziskach z XIX wieku. Ostatnie dane z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej pochodzą z 1975 roku (MAZUR 1975; BURAKOWSKI i in. 1986).

Dermestoides sanguinicollis (FABRICIUS, 1787)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Rogalinek (XT29) ad Poznań, 7 VI 2003 – 1 ex., na dębie z żerowiskami kozioroga *Cerambyx cerdo* L., leg. TM.
- Puszcza Białowieska: Brownska Droga vic. (FD94), 28 IV 2002 – 1 ex., martwy osobnik w sieci pajęczej, leg. RR.

Gatunek figurujący w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” (KONWERSKI 2004b) w kategorii EN (zagrożony). W okolicach Rogalina stwierdzony był wcześniej w 1965 roku (BANASZAK 1978). Powtórne odnalezienie potwierdza jego występowanie na tym stanowisku, jednym z czterech współcześnie znanych w Polsce.

Korynetes caeruleus (DE GEER, 1775)

- Pojezierze Mazurskie: Klimaszewnica (EE92), 1 V 1997 – 1 ex., leg. D. SOBIECKI, coll. M. KAŻMIERCZAK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Piła - centrum (XU19), 18 V 2000 – 1 ex., na szybie budynku liceum, leg. RR; Obrzycko vic. (XU04), 3–15 VI 2002 – 2 exx., łąki nad Wartą, leg. RR; Rogalinek ad Poznań, 7 VI 2003 – 5 exx., leg. TM.
- Wyżyna Małopolska: Łódź - Widzew (CC82), 15 VI 2001 – 2 exx., leg. M. MAŻEWSKI, coll. TM; Kazimierz Dolny (EB68), 9 V 1989 – 1 ex., leg. TM.
- Beskid Zachodni: Skawica, 9 V 2000 – 2 exx., leg. S. SZAFRANIEC; Babio-górski P. N., oddz. 145 (CV99), 14 IV 1998 – 2 exx., leg. S. SZAFRANIEC; wszystkie coll. TM.

W Polsce rzadko spotykany; z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej podany ostatnio ponad 60 lat temu, zaś z Beskidu Zachodniego ponad 100 lat temu (BURAKOWSKI i in. 1986). Ostatnio wykazany z Beskidu Niskiego przez KONWERSKIEGO i SIENKIEWICZA (2002). Nowy dla Pojezierza Mazurskiego i Wyżyny Małopolskiej.

Necrobia ruficollis (FABRICIUS, 1775)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Osiek (CC39) ad Koło, 4 VIII 1989 – 1 ex., na padlinie krowy w lesie sosnowym, leg. TM.

Najrzadszy z krajowych przedstawicieli rodzaju, znany z rozproszonych stanowisk w różnych częściach Polski. Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej notowany jedynie z Poznania i Rawicza (SZULCZEWSKI 1922).

Necrobia rufipes (DE GEER, 1775)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań - Golęcín (XU21), 6 XI 2001 – 1 ex., w mieszkaniu, leg. P. SIENKIEWICZ, coll. SK; Koło, 20 VI 1990 – 3 exx., leg. TM; Osiek ad Koło, 4 VIII 1989 – 6 exx., leg. TM.

– Nizina Mazowiecka: Cztery Kopce ad Kozienice, 7 IX 2004 – 1 ex., leg. W. PIĄTEK, coll. MM.

– Wyżyna Małopolska: Radom - Krzewień (EC10), 3 IX 2005 – 1 ex., na ekskrementach (prawdopodobnie lisa) obok kości krowiej, leg. MM.

Rzadko łowiony chrząszcz, wg BURAKOWSKIEGO i in. (1986) występuje głównie w magazynach produktów żywnościowych. Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej znany jedynie z trzech stanowisk: Nowej Soli, Krotoszyna i Bydgoszczy. Nowy dla Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Małopolskiej.

SUMMARY

New distributional records of eleven species of checkered beetles (*Cleridae*) in Poland are given. The occurrence of *Tillus elongatus*, *Allonyx quadrimaculatus*, *Trichodes alvearius*, *Dermestoides sanguinicollis*, *Korynetes caeruleus*, *Necrobia ruficollis* and *Necrobia rufipes* in the Wielkopolska-Kujawy Lowland is confirmed with the new data. The outdated records of the following species are supplemented with new findings: *Opilo domesticus* in the Baltic Coast, *Opilo mollis* in the Western Sudety Mts., and *Thanasimus femoralis* in the Pomeranian Lakeland. *Thanasimus femoralis* is reported from Wielkopolska-Kujawy Lowland for the first time. *Allonyx quadrimaculatus*, *Thanasimus femoralis* and *Korynetes caeruleus* are new for Małopolska Upland. *Necrobia rufipes* is reported for the first time from Mazovian Lowland, and *Korynetes caeruleus* is new to Mazurian Lakeland.

PIŚMIENNICTWO

- ARNOLD W. 1938: 3. Beitrag zur Käferfauna der Grenzmark Posen-Westpreussen. Abh. Ber. naturw. Abt. grenzmärk. Ges., **12**: 37-42.
- BANASZAK J. 1978: Entomofauna zabytkowych dębów w Rogalinie. Wszechświat, **5**: 123-125.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrząszcze *Coleoptera*: *Dermestidea*, *Bostrichoidea*, *Clerioidea* i *Lymexyloidea*. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **11**: 1-243.
- GUTOWSKI J. M., RUTA R. 2004: Waloryzacja przyrodnicza gminy Tuczo (Pojezierze Zachodniopomorskie) w oparciu o wyniki wstępnych badań nad chrząszczami (*Insecta: Coleoptera*). Nowy Pam. Fizjogr., **3** (1-2): 27-60.
- KONWERSKI Sz. 2004a: *Opilo pallidus* (OLIVIER, 1795) – Pasterek błądy, Ordo: *Coleoptera* / Chrząszcze, Familia: *Cleridae* / Przekraskowate. [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 128-129.
- KONWERSKI Sz. 2004b: *Dermestoides sanguinicornis* (FABRICIUS, 1787), Ordo: *Coleoptera* / Chrząszcze, Familia: *Cleridae* / Przekraskowate. [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 130-131.
- KONWERSKI Sz., SIENKIEWICZ P. 2002: Przyczynek do poznania chrząszczy Beskidu Niskiego. Nowy Pam. Fizjogr., **1** (1): 85-88.
- KÜHNEL H., MAI A. 1985: Massenaufreten von *Allonyx quadrimaculatus* (Col., *Cleridae*) im Mittelbegebiet. Ent. Nachr. Ber., **29**: 281-282.
- KUŚKA A. 2004: *Cleridae*. [W:] BOGDANOWICZ W., CHUDZICKA E., PILIPIUK I., SKIBIŃSKA E. (red.): Fauna Polski. Charakterystyka i wykaz gatunków. Tom I. *Annelida, Arthropoda* pro parte. Wyd. MiIZ PAN, Warszawa: 55-56, 82.
- MAZUR S. 1975: Chrząszcze – *Coleoptera*, Przekraski – *Cleridae*. Klucze oznacz. Owad. Pol., Warszawa, XIX, **53**: 1-20.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002: *Coleoptera* – chrząszcze. [W:] GŁOWACIŃSKI Z., (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.
- SZULCZEWSKI J. W. 1922: Chrząszcze Wielkopolski. Prace Kom. Mat.-Przyr. PTPN, B, Poznań, **1** (3-4): 183-243.

Wiad. entomol.	24 (4): 227-233	Poznań 2005
----------------	-----------------	-------------

Nowe stanowiska chrząszczy z rodzaju *Sulcaxis* DURY, 1917
(*Coleoptera: Ciidae*) w Polsce

New localities of beetles from the genus *Sulcaxis* DURY, 1917
(*Coleoptera: Ciidae*) in Poland

ROMAN KRÓLIK¹, RAFAŁ RUTA², ROBERT MATUSIAK³

¹ ul. Mickiewicza 8, 46-200 Kluczbork, e-mail: agrilus@poczta.onet.pl

² Instytut Zoologiczny U.Wr., Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; e-mail: scirtes@o2.pl

³ ul. Wyszyńskiego 16/14, 62-600 Koło

ABSTRACT: New localities of *Sulcaxis* species in Poland are presented. Occurrence of *S. bidentulus* in Poland is confirmed with new findings. A key for the determination and biological remarks are given.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Tenebrionoidea*, *Ciidae*, *Sulcaxis affinis*, *Sulcaxis bidentulus*, *Sulcaxis fronticornis*, faunistics, Poland.

Wstęp

Sulcaxis DURY, 1917 to niewielki rodzaj, liczący na świecie tylko 7 gatunków rozsiedlonych w Holarktyce. W Europie Środkowej występują 3 gatunki z rodzaju *Sulcaxis*, stwierdzone również w Polsce. *Sulcaxis affinis* (GYLLENHAL, 1827) i *Sulcaxis fronticornis* (PANZER, 1806) są pospolite w całym kraju; *Sulcaxis bidentulus* (ROSENHAUER, 1847) był bardzo rzadko notowany, a ostatnie wzmianki o jego występowaniu pochodzą z lat dwudziestych ubiegłego wieku.

Do rodzaju *Sulcaxis* zaliczany był dawniej jeszcze jeden gatunek – *Sulcaxis bicornis* (MELLIÉ, 1849), wykazywany pod koniec XIX wieku, na podstawie ogólnikowych wzmianek z Karpat, Śląska, Beskidów i Galicji. W 1971

roku został on przeniesiony przez LAWRENCE'a (1971) do rodzaju *Strigocis* DURY, 1917. Jego występowanie w Polsce wymaga potwierdzenia.

Informacje o występowaniu krajowych chrząszczy z rodzaju *Sulcaxis* w większości przypadków opierają się na starych danych, często pochodzących z XIX wieku. W ostatnich latach udało się potwierdzić występowanie w Polsce *S. bidentulus* oraz odnaleźć szereg stanowisk *S. affinis* i *S. fronticornis* w różnych częściach kraju, które podajemy w dalszej części pracy. Wobec braku w krajowej literaturze klucza do oznaczania *Ciidae*, zdecydowaliśmy się zamieścić krótki klucz umożliwiający oznaczenie krajowych przedstawicieli rodzaju.

Kolegom wymienionym w tekście serdecznie dziękujemy za udostępnienie danych ze swych kolekcji lub przekazanie okazów. O ile nie zaznaczono inaczej, okazy dowodowe znajdują się w kolekcjach autorów. Następujące skróty oznaczają: RK – R. KRÓLIK; RR – R. RUTA; P. N. – park narodowy.

Część faunistyczna

Sulcaxis bidentulus (ROSENHAUER, 1847)

- Pobrzeże Bałtyku: Orzechowo ad Ustka (UTM: XA25), 10–14 V 2004 – 23 exx. wyhodowane z owocników hub na *Salix alba* L., leg. RK.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Głogowa ad Kłodawa (CC78), 7 III 1994 – 3 exx. w owocnikach hub rosnących na drzewie owocowym, wraz z *Cis comptus* GYLL., II 2003 – kilkadziesiąt exx., leg. R. MATUSIAK.
- Nizina Mazowiecka: Łomna ad Warszawa (DD80), 18–26 VII 1993 – 7 exx., leg. M. WANAT.
- Śląsk Dolny: Jelcz - Laskowice vic. (XS65), 10 II 2002 – 4 exx. w owocnikach grzyba na konarach zwalonej topoli *Populus alba* L., 23 III 2003 – kilkadziesiąt exx. wyhodowanych z owocników hub rosnących na martwym drewnie czeremchy *Padus* sp., leg. RK.
- Śląsk Górny: Szum ad Kluczbork (BB95), 26 IV 2003 – 9 exx. w owocnikach hub na pniu zwalonej topoli *Populus tremula* L., leg. RK.
- Wyżyna Małopolska: Rogów (DC24), arboretum, 3 IV 1998 – liczne exx. z *Funalia* sp. na *Populus* sp., leg. J. BOROWSKI.
- Nizina Sandomierska: Dębica (EA34), 23 II 2004 – kilkadziesiąt exx. z *Funalia* sp. na *Populus* sp. i *Salix alba*, leg. A. TRZECIAK.

Interesujący gatunek o stosunkowo niewielkim zasięgu – znany z południowej Europy i północnej Afryki (LAWRENCE 1971). Do tej pory znany był z Polski jedynie z pięciu krain: Puszczy Białowieskiej (KUBISZ 1995) oraz Dolnego Śląska, Roztocza, Beskidu Zachodniego i Beskidu Wschodniego, przy czym doniesienia z czterech ostatnich krain pochodziły sprzed ponad 80

lat (BURAKOWSKI i in. 1987). Nowy dla Pobrzeża Bałtyku, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Niziny Mazowieckiej, Górnego Śląska, Wyżyny Małopolskiej oraz Niziny Sandomierskiej.

Sulcaxis affinis (GYLLENHAL, 1827)

- Pobrzeże Bałtyku: Woliński P. N., Wiśłka vic. (VV78), 27 VII 1993 – 2 exx., leg. J. M. GUTOWSKI; Orzechowo ad Ustka, 10–14 V 2004, 1 ex. wyhodowany z owocników hub na *Salix alba*, leg. RK.
- Pojezierze Pomorskie: Piła - Gładyszewo NW (XU19), Nadl. Zdrojowa Góra, oddz. 172, 29 IX 2000 – 2 exx. na grzybach *Trametes* sp. porastających brzożowe pniaki, na zrębie w borze sosnowym, 19 IX 2001 – 1 ex., 29 III 2002 – 46 exx., leg. RR; Zawada vic. (XU19), Nadl. Zdrojowa Góra, oddz. 151d, 12 IV 2000 – 2 exx., leg. RR; Kujan (XV41), park, 15 VIII 2000 – kilkanaście exx. w grzybach na powalonym jesionie *Fraxinus excelsior* L., leg. RR; Kiełpin (XV33), Góra Zamkowa, 20–30 VIII 2000 – 2 exx. w grzybach *Trametes* sp., leg. RR; Drawieński P. N., Głusko vic. (WU67), przy elektrowni wodnej Kamienna, 22 VIII 2002 – 13 exx. z grzybów *Trametes* sp. na pniu buka *Fagus sylvatica* L., leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Owczary ad Górzycy (VU71), 10 XI 2004 – 4 exx. w hubie na pniu topoli, leg. RR; Piła vic. (XU18), nad Jez. Piaszczystym, 22 IV 2000 – 1 ex., leg. RR; Leszków vic. (XU28), 31 III 2002 – 4 exx. z grzybów na pniu brzoży, leg. RR; Kalina vic. (XU18), polana, 4 V 2001– 3 exx. z grzybów *Trametes* sp. na pniaku drzewa liściastego, 20 IV 2001 – 6 exx., leg. RR; Kalina SE (XU28), 16 III 2002 – 3 exx., na pieńku dębu, leg. RR; Poznań - Rataje (XU30), nad Wartą, 1 XI 2002 – 3 exx., leg. S. KONWERSKI; Kościelec ad Koło (CC38), 1999–2000 – 14 exx., leg. M. KAŻMIERCZAK; Krzewo ad Dąbie (CC47), rozlewiska Neru, 20 III 2003 – 4 exx. w olsie, leg. R. MATUSIAK.
- Podlasie: Biebrzański P. N., Łosia Biel (FE02), 6 VIII 1997 – 2 exx. wysiane, leg. M. WANAT; Mielnik, rez. „Góra Uszeście” (FC39), 11 VI 2000 – 1 ex. zebrany z huby na *Tilia* sp. na obrzeżu boru mieszanego, leg. A. LASOŃ.
- Puszcza Białowieska: Białowieża vic., „stara żwirownia” (FD84), 10 V 1995 – 1 ex. zebrany z huby na *Salix cinerea* L., leg. A. LASOŃ.
- Śląsk Dolny: Jelcz - Laskowice vic., 23 III 2003 – 13 exx. w owocnikach hub na konarach zwalonej topoli *Populus alba*, leg. RK; Zakrzów - Kotowice (XS55), 21–28 IV 1996 – 2 exx., leg. L. BOROWIEC; Muszkowice (XS51), 16 VI 1990 – 1 ex., leg. L. BOROWIEC; Skoroszów (XS96), 23 VII 1991 – 3 exx., 6 VIII 1991 – 1 ex., leg. L. BOROWIEC.

- Śląsk Górny: Blachownia ad Częstochowa (CB52), 12 V 1990 – 1 ex., leg. RK; Szum ad Kluczbork, 26 IV 2003 – 2 exx. w owocnikach hub na pniu zwalonej topoli *Populus tremula*, leg. RK.
- Nizina Sandomierska: Dębica vic., 3 III 2003 – 14 exx., leg. A. TRZECIAK.
- Sudety Wschodnie: Góry Białskie, rez. „Puszcza Śnieżnej Białki” (XR46), 7 VII 1993 – 2 exx., leg. L. BOROWIEC.
- Beskid Zachodni: Beskid Sądecki, Rytro vic. (DV78), 9–10 III 2001 – 3 exx., leg. RR; Beskid Mały, „Jaworzyna” ad Kocierz Moszczański (CA71), 5 V 2001 – 7 exx.; południowe stoki Rogacza (CA61), 5 I 2001 – 4 exx.; Czupel (CA61), 5 V 2001 – 7 exx. z *Trametes* sp. na *Fagus sylvatica*, leg. S. SZAFRANIEC.
- Beskid Wschodni: Przybyszów ad Komańcza (EV77), 5–7 VII 2004 – 12 exx. na grzybach z *Trametes* sp. porastających bukowy pień, leg. RR.
- Bieszczady: Mików ad Komańcza (EV86), 25 VII 1999 – 1 ex. pod korą martwego buka *Fagus sylvatica*, leg. RK, 30 VII 1999 – 1 ex., leg. A. LASON; Smerek ad Wetlina (FV04), 27 VII 2002 – 17 exx. z owocników hub na *Fagus sylvatica*, leg. RK.

Bardzo szeroko rozsiadlony eurazjatycki gatunek. W Polsce najpospolitszy przedstawiciel rodzaju, znany do tej pory z 15 krain (BURAKOWSKI i in. 1987; BOROWIEC, KANIA 1995; STACHOWIAK 1998) – dane z większości z nich pochodzą z przełomu XIX i XX wieku. Nowy dla Niziny Mazowieckiej, Podlasia i Niziny Sandomierskiej.

Sulcaxis fronticornis (PANZER, 1806)

- Pobrzeże Bałtyku: Orzechowo ad Ustka, 10–14 V 2004 – 1 ex. wyhodowany z owocników hub na *Salix alba*, leg. RK.
- Pojezierze Pomorskie: Piła - Koszyce, nad Zalewem Koszyce (XU19), 17 II 2001 – 8 exx. z huby na *Populus tremula*, leg. RR; Drawieński P. N., Głusko vic., przy elektrowni wodnej Kamienna, 22 VIII 2002 – 1 ex. z grzybów *Trametes* sp. na pniu buka, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Rogalin ad Poznań (XT38), 15 IV 1994 – 4 exx., leg. RK; Kalina vic. (XU28), 20 IV 2001 – 2 exx., leg. RR; Ruda Miłicka (XT51), 25 VII 1981 – 4 exx., 19 VI 1982 – 1 ex., leg. L. BOROWIEC, 10–15 VII 1998 – 2 exx., leg. J. KANIA.
- Wzgórza Trzebnickie: rez. „Stara Buczyna w Rakowie” ad Siemianice (BB97), 5 IX 1993 – 1 ex., leg. RK.
- Śląsk Dolny: Kotowice ad Oława (XS55), VI 1990 – 2 exx., leg. L. BOROWIEC.
- Wyżyna Małopolska: Spała (DC40), 14–16 IX 2001 – 3 exx., leg. RR.

- Beskid Zachodni: Piwniczna (DV77), centrum, 9 III 2001 – ponad 70 exx. z hub na wierzbach, leg. RR.
- Beskid Wschodni: Przybyszów ad Komańcza, 5–7 VII 2004 – 1 ex. na grzybach *Trametes* sp. porastających bukowy pniak, leg. RR.
- Bieszczady: Mików ad Komańcza, 25 VII 1999 – 1 ex. pod korą martwego buka *Fagus sylvatica*, leg. RK.

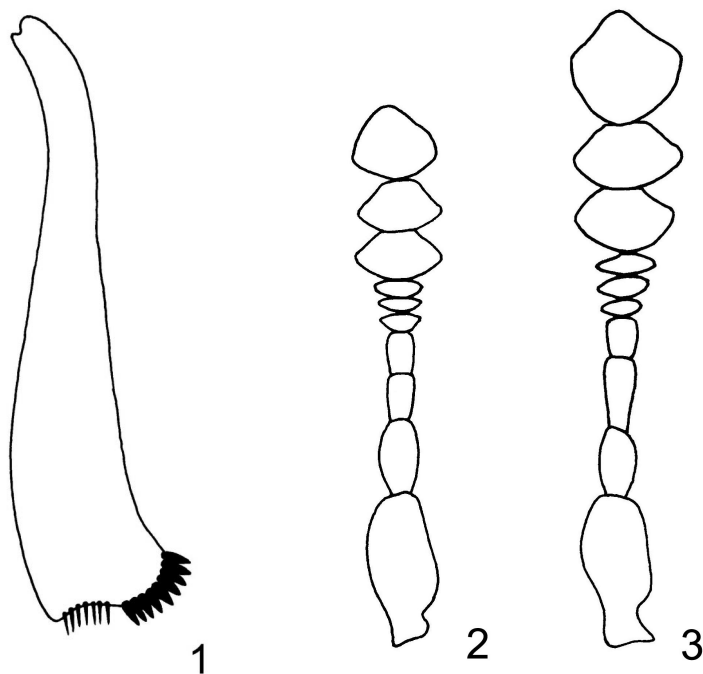
Gatunek rozsiedlony podobnie szeroko, jak poprzedni. W Polsce występuje prawdopodobnie w całym kraju, często wraz z *S. affinis*, choć nieco rzadziej od niego spotykany. Podany do tej pory z 10 krain (BURAKOWSKI i in. 1987; BOROWSKI 2001; KLEJDYSZ, KUBISZ 2003). Nowy dla Półwyspu Bałtyku, Pojezierza Pomorskiego, Wyżyny Małopolskiej i Bieszczad.

Klucz do oznaczania

Chrząszcze z rodzaju *Sulcaxis* najłatwiej jest odróżnić od pozostałych krajowych przedstawicieli rodziny dzięki kombinacji następujących cech: ciało niewielkie, 1–2 mm długości; przedplecze samca na przednim brzegu bez wyrostków, guzków czy innych cech dymorfizmu płciowego; przedpiersie zaopatrzone w dość szeroki (nie blaszkowaty) wyrostek rozdzielający na całej długości biodra przednich nóg; golenie przednich nóg w części dystalnej z delikatnym rozszerzeniem, pokrytym rzędem (grzebykiem) silnych szczecinek (Ryc. 1); pokrywy pokryte łuseczkowatymi szczecinkami; na nadustku samców występują dwa stożkowate, ostro zakończone ząbki; czułki 9- lub 10-członowe, buławka czułków 3-członowa.

1. Czułki 9-członowe, srebrzysto połyskujące szczeciny na pokrywach ustawione w dość wyraźne rzędy . . . . . *Sulcaxis affinis* (GYLL.)
- . Czułki 10-członowe, szczeciny na pokrywach nie ustawione w rzędy . . . . . **2.**
2. Ciało jednolicie ciemnobrązowe lub czarne. Trzeci i czwarty człon czułków podobnej długości (Ryc. 2). Chrząszcze mniejsze, zwykle poniżej 1,5 mm długości. Szczeciny na pokrywach srebrzysto połyskujące . . . . . *Sulcaxis fronticornis* (PANZ.)
- . Ciało dwubarwne – przedplecze ciemne, pokrywy przynajmniej w tylnej połowie jasnobrązowe. Trzeci człon czułków wyraźnie dłuższy od czwartego (Ryc. 3). Chrząszcze większe, do 2 mm długości. Szczeciny na pokrywach o złotawym odcieniu, gęściej rozmieszczone niż u pozostałych krajowych gatunków z rodzaju . . . . . *Sulcaxis bidentulus* (ROSENH.)

Ryc. 1–3. 1 – przednia goleń *Sulcaxis bidentulus*, 2 – czulek *Sulcaxis fronticornis*, 3 – czulek *Sulcaxis bidentulus*.

Fig. 1–3. 1 – anterior tibia of *Sulcaxis bidentulus*, 2 – antenna of *Sulcaxis fronticornis*, 3 – antenna of *Sulcaxis bidentulus*.

Dane biologiczne

Krajowe chrząszcze z rodzaju *Sulcaxis* spotyka się najczęściej na grzybach nadrzewnych z rodzaju wrośniak – *Trametes* (zwłaszcza na *Trametes hirsuta* (WULF. ex FR.) PIL. i *Trametes versicolor* (L. ex FR.) PIL.), pospolicie występujących na martwym drewnie rozmaitych gatunków drzew liściastych. Współwystępują z gatunkami z rodzaju *Cis* LATR.: *C. boleti* (SCOP.), *C. micans* (FABR.), *C. hispidus* (PAYK.) oraz *Octotemnus glabriculus* (GYLL.), tworząc charakterystyczne zgrupowanie najpospolitszych krajowych Ciidae.

Nieco inne wymagania pokarmowe ma *S. bidentulus*, który preferuje hubę *Funalia* [= *Coriopsis*] *trogii* (BERK.) BOND. et SING. rosnącą na topolach i wierzbach (REIBNITZ 1999 i obserwacje autorów). Na jednym z przytoczonych wyżej stanowisk współwystępował z *Cis comptus* GYLL.

SUMMARY

The ciid beetles from the genus *Sulcaxis* are represented in Poland by 3 species. The paper gives data on their distribution based on the new findings. Occurrence of *S. bidentulus* is confirmed with the new data. The species is reported as new to Baltic Coast, Wielkopolska-Kujawy Lowland, Mazovian Lowland, Małopolska Upland, Upper Silesia, and Sandomierz Lowland. *S. affinis* is reported for the first time from Mazovian Lowland, Podlasie and Sandomierz Lowland, Baltic Coast, Pomeranian Lakeland, and Bieszczady Mts. *S. fronticornis* is new to Małopolska Upland.

A key for the determination of Polish *Sulcaxis* spp. is provided. Remarks on host preferences and co-occurrence with other ciid beetles are presented.

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L., KANIA J. 1995: Chrząszcze (*Coleoptera*) nowe i rzadkie w faunie Bieszczadów. *Wiad. entomol.*, **14** (3): 153-158.
- BOROWSKI J. 2001: Próba waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej na podstawie chrząszczy (*Coleoptera*) związanych z nadrzewnymi grzybami. [W:] SZUJECKI A. (red.): Próba szacunkowej waloryzacji lasów Puszczy Białowieskiej metodą zooindykacyjną. Wydawnictwo SGGW, Warszawa: 287-317.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987: Chrząszcze – *Coleoptera*, *Cucujoidea*, część 3. *Kat. Fauny Pol.*, Warszawa, XXIII, **14**: 1-309.
- KLEJDYSZ T., KUBISZ D. 2003: Chrząszcze (*Coleoptera*) związane z grzybami nadrzewnymi Puszczy Niepołomickiej (Kotlina Sandomierska). *Roczn. nauk. PTOP „Salamandra”*, **7**: 145-166.
- KUBISZ D. 1995: Chrząszcze z wybranych rodzin jako element monitoringu ekologicznego w Puszczy Białowieskiej. *Prace Inst. Bad. Leśn., A.*, **797**: 161-176.
- LAWRENCE J. F. 1971: Revision of the North American *Ciidae* (*Coleoptera*). *Bull. Mus. Comp. Zool.*, **142** (5): 419-522.
- REIBNITZ J. 1999: Verbreitung und Lebensräume der Baumschwammfresser Südwestdeutschlands (*Coleoptera: Cisidae*). *Mitt. Ent. Ver. Stuttgart*, **34**: 1-76.
- STACHOWIAK M. 1998: Wstępna inwentaryzacja chrząszczy parku narodowego Bory Tucholskie. [W:] BANASZAK J., TOBOLSKI K. (red.): *Park Narodowy Bory Tucholskie*. Wyd. WSP, Bydgoszcz: 371-438.

Wiad. entomol.	24 (4): 235-241	Poznań 2005
----------------	-----------------	-------------

Uwagi o krajowych strąkowcach (*Coleoptera: Bruchidae*)

Remarks on Polish seed-beetles (*Coleoptera: Bruchidae*)

RAFAŁ RUTA¹, SZYMON KONWERSKI², DANIEL KUBISZ³

¹Instytut Zoologiczny U.Wr., Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl

²Katedra Zoologii Akademii Rolniczej, ul. Doktora Judyma 20, 71-466 Szczecin;
e-mail: s.konwerski@biot.ar.szczecin.pl

³Muzeum Przyrodnicze ISEZ PAN, ul. Św. Sebastiana 9, 31-049 Kraków,
e-mail: kubisz@muzeum.pan.krakow.pl

ABSTRACT: The paper presents the new data on the occurrence and distribution of *Bruchidius* cf. *varius*, *Bruchidius martinezi*, *Bruchus brachialis* and *Bruchus occidentalis* in Poland.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Bruchidae*, *Bruchidius* spp., *Bruchidius martinezi* (ALLARD), *Bruchus brachialis* FAHR., *Bruchus occidentalis* LUK. et T.-M., Poland, distribution, expansive species.

Strąkowce Polski, dzięki opracowaniom BOROWCA (1980, 1988), są stosunkowo dobrze poznane. Najnowsze publikacje przynoszą jednak interesujące zmiany taksonomiczne, odnaleziono ponadto nowe stanowiska kilku gatunków, wskazujące na możliwość ich ekspansji w ostatnich latach. W niniejszej pracy przedstawiamy komentarz dotyczący występowania w Polsce gatunków z grupy „*varius*” rodzaju *Bruchidius* SCHILSKY oraz podsumowujemy dane na temat rozszedlenia dwóch gatunków z rodzaju *Bruchus* L.

W tekście użyto następujących skrótów nazwisk zbieraczy: DK – Daniel KUBISZ; JP – Jerzy PAWŁOWSKI; MM – Mieczysław MAZUR; MW – Marek WANAT; RR – Rafał RUTA; SK – Szymon KONWERSKI.

Dziękujemy Panu Prof. dr. hab. Lechowi BOROWCOWI za pomoc merytoryczną oraz osobom wymienionym w tekście za udostępnienie niepublikowanych danych z kolekcji.

Bruchidius varius (OLIVIER, 1795) i gatunki pokrewne

B. varius wykazywany był z dawnej Galicji (ŁOMNICKI 1913) na podstawie stanowiska leżącego na Podolu, poza obecnymi granicami Polski. W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1990) nie został zaliczony do krajowej fauny, jednak jego występowanie w południowo-wschodniej Polsce zostało uznane za prawdopodobne przez BOROWCA (1988).

W 1994 roku BOROWIEC odnalazł we Wrocławiu chrząszcza, którego oznaczył jako *B. martinezi* (ALLARD, 1868), gatunek blisko spokrewniony z *B. varius* i opublikował tę informację jako o nowym dla krajowej fauny gatunku (BOROWIEC 1994).

W roku 2001 K. -W. ANTON zwrócił uwagę, że w Europie Środkowej występuje gatunek z rodzaju *Bruchidius* bliski *B. varius*, jednak o nieustalonym statusie taksonomicznym i to do niego należą okazy wykazywane z tej części Europy jako *B. martinezi*. Ze wschodu dociera on do Węgier i Słowacji, a skrajne stanowiska posiada na Morawach i w południowej Polsce. „Prawdziwy” *B. martinezi* zasiedla południowo-zachodnią część Podobszaru Śródziemnomorskiego, od północnej Afryki po południową Francję. *B. martinezi* jest bardzo podobny do gatunku występującego w Środkowej Europie – oba posiadają całkowicie żółte czułki, przeważnie jasnoszare odnóża i plamki z brunatnych włosków na pokrywach. Gatunek środkowoeuropejski jest jednak wyraźnie smuklejszy, ma słabiej piłkowane czułki samców, smuklejsze pygidium, różnice występują również w budowie paramer (ANTON 2001). Przy bliższych badaniach okazów z grupy „*varius*” z Europy Południowej i Środkowej okazało się, że wyróżnić można kilka fenonów, które prawdopodobnie zasługują na status dobrych gatunków, wobec czego oznaczenie okazów z grupy „*varius*”, nie jest w tej chwili możliwe. Ustalenie ich statusu taksonomicznego przyniesie rewizja tej grupy przygotowywana przez K.-W. ANTONA (ANTON, inf. ustna).

Ostatnio udało się odnaleźć drugie stanowisko problematycznego gatunku:

– Beskid Wschodni: Beskid Niski, Zyndranowa vic. (EV57), 22–29 V 1995 – 4 exx., leg. SK.

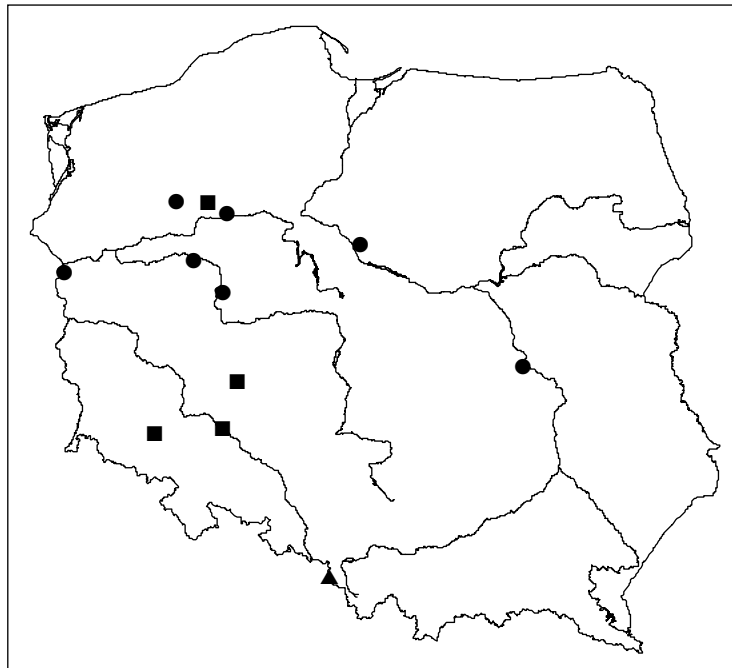
B. martinezi powinien zostać skreślony z listy krajowych strąkowców.

Bruchus brachialis FAHRAEUS, 1839

Jeszcze kilkanaście lat temu znany był jedynie ze starych doniesień z Cieszyna w Beskidzie Zachodnim (WANKA 1927; KOLBE 1928); następnie po 70-letniej przerwie został odnaleziony w okolicach Wrocławia (BOROWIEC 1994, 2000) i w Pile (RUTA 2001), a następnie na Pojezierzu Pomorskim

(GUTOWSKI, RUTA 2004). Wydaje się, że w ostatnich latach nastąpiła gwałtowna ekspansja tego gatunku w Polsce. Szczególnie licznie występuje w środowiskach ruderalnych, ugorach porastających wyką i w podobnych biotopach. Rośliną żywicielską jest *Vicia villosa* ROTH, a w mniejszym stopniu również *V. cracca* L., *V. pannonica* CR. i *V. sativa* L. (BOROWIEC 1988). Na „Czerwonej liście” chrząszczy Polski (PAWŁOWSKI i in. 2002) został uwzględniony w kategorii DD (dane niepełne). Gdyby obserwacje jego ekspansywności potwierdzały się w najbliższej przyszłości, celowe będzie – jak zasugerowano poprzednio (GUTOWSKI, RUTA 2004) – wykreślenie go z tej listy. Poniżej podsumowujemy dane dotyczące występowania *B. brachialis* w Polsce, wykorzystując zarówno dane z publikacji, jak i niepublikowane (Ryc. 1). Część stanowisk została już zasygnalizowana (GUTOWSKI, RUTA 2004), w tym miejscu podajemy dodatkowo szczegółowe dane odnośnie okoliczności połowu.

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Owczary ad Górzycy (VU71), 5 VI 2004 – 6 exx., ugor porośnięty *Vicia villosa*, leg. RR; Obrzycko (XU03), 9–11 VI 2002 – 10 exx., zarośla z *Vicia villosa* przy moście na Warcie,

Ryc. 1. Stanowiska *Bruchus brachialis* w Polsce. ▲ – historyczne stanowisko w okolicach Cieszyna; ■ – stanowiska z lat 90. XX wieku; ● – stanowiska po roku 2000.

Fig. 1. Localities of *Bruchus brachialis* in Poland. ▲ – historic locality in the environs of Cieszyn; ■ – localities from 1990-ies; ● – localities after 2000.

- leg. RR; Poznań, os. Tysiąclecia (XU30), 24 V 2001 – 68 exx., tereny ruderalne porośnięte obficie wyką *Vicia villosa*, leg. RR; Byszewice ad Miasteczko Krajeńskie (XU38), 18 V 2002 – 1 ex., „Dziewcza Górka”, zarosła kserotermiczne na skarpie Pradoliny Noteci, leg. RR; Bobrowniki ad Włocławek (CD65), 14 V 2001 – 1 ex., kserotermiczne skarpy nad Wisłą, leg. MM.
- Nizina Mazowiecka: Puszcza Kozińska, Ryczywół vic. (EC22), 18 IV–27 V 2004 – 1 ex., pułapka ekranowa, leg. J. GUTOWSKI.
  - Sudety Zachodnie: Wąwóz Myśluborski (WS75), 21 V 1995 – 2 exx., leg. MW.

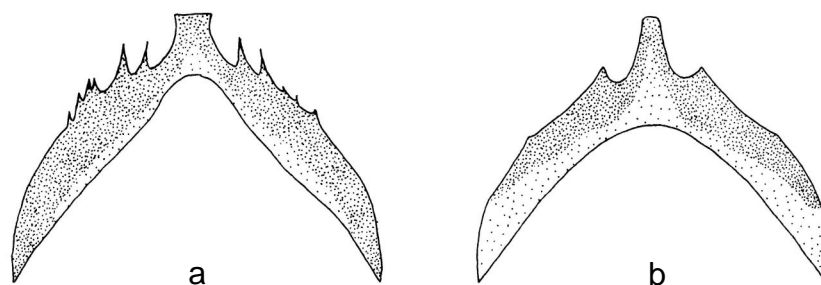
Gatunek nowy dla Sudetów Zachodnich i Niziny Mazowieckiej. Znany również z następujących stanowisk: Tuczno (WU89) na Pojezierzu Pomorskim, Piła (XU19) i rez. „Wzgórze Joanny” ad Milicz (XT51) na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej oraz Wrocław (XS46) na Dolnym Śląsku (BOROWIEC 1994, 2000; RUTA 2001; GUTOWSKI, RUTA 2004).

Bruchus occidentalis LUKJANOVITCH et TER-MINASSIAN, 1957

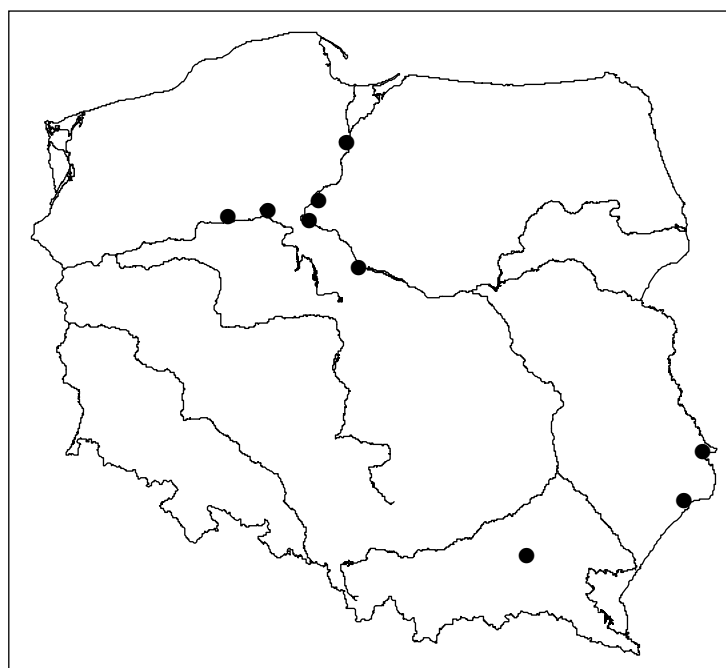
[= *Bruchus sibiricus occidentalis* LUKJANOVITCH et TER-MINASSIAN, 1957]

Gatunek niedawno wykazany z Polski (BOROWIEC 1994) jako podgatunek *Bruchus sibiricus* GERMAR, 1824, a kilka lat później podniesiony do rangi gatunku przez ANTONA (2001). Zasiadła obszar od środkowej Azji (Kazachstan) po Hiszpanię, Włochy, Katalonię i Korsykę. Ze względu na podobieństwo do *Bruchus luteicornis* ILLIGER, 1794 – należy zwrócić szczególną uwagę podczas oznaczania gatunków z tej grupy. Cechą diagnostyczną jest kształt przedplecza, który jest dość zmienny, jednak nigdy przedplecze nie jest tak wyraźnie poprzecznie prostokątne jak u *Bruchus luteicornis*. Ubarwienie chrząszczy jest bardzo zróżnicowane, czasem z wyraźnym udziałem żółtych włosków na pokrywach i przedpleczu. Środkowe golenie samców mają barwę od czysto żółtej do prawie całkowicie ciemnej. Samice natomiast prawie zawsze mają środkowe golenie przynajmniej w nasadowej połowie czarnobrązowe, podczas gdy środkowe golenie samic *B. luteicornis* prawie zawsze są żółte. Pomocną cechą może być morfologia segmentów genitalnych samców (Ryc. 2). Jako rośliny żywicielskie *B. occidentalis* podawano wyki: *Vicia tenuifolia* ROTH. i *Vicia pannonica* (BOROWIEC 1988; STREJČEK 1990).

Jedynie znane do tej pory stanowisko zlokalizowane było w południowo-wschodniej części Polski, na stanowisku kserotermicznym w okolicach Gródka (GB03) koło Hrubieszowa (BOROWIEC 1994), gdzie łapany jest regularnie (BOROWIEC, KONWERSKI, dane niepubl.). W ostatnich latach, w czasie badań faunistycznych udało się odnaleźć nowe populacje tego gatunku:

Ryc. 2. Segmenty genitalne samców: a – *Bruchus occidentalis*, b – *B. luteicornis*.
 Fig. 2. Male genital segments of: a – *Bruchus occidentalis*, b – *B. luteicornis*.

Ryc. 3. Stanowiska *Bruchus occidentalis* w Polsce.
 Fig. 3. Localities of *Bruchus occidentalis* in Poland.

– Pojezierze Pomorskie: Gniew (CE56), 8 VI 1996 – 10 exx., skarpy pod zamkiem, leg. JP; rez. „Zbocza Płutowskie” (CE20), 24 V 1995 – 4 exx., murawy kserotermiczne, leg. DK.

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: 3 km W ad Ślesin (XU79), 16 V 1990 – 8 exx., murawy kserotermiczne, w czerpak, leg. JP, 21 V 1995 – 1 ex., leg. DK, 4 V 2004 – 3 exx., leg. RR, 4 V 2004 – 9 exx., resztki dąbrów na skarpach przy linii kolejowej, w czerpak, leg. RR; Byszewice ad Miasteczko Krajeńskie (XU38), 4 V 2002 – 2 exx., 18 V 2002 – 10 exx., 31 V 2002 – 13 exx., 10 VI 2004 – 4 exx., 30 VI 2004 – 2 exx., „Dziewcza Górka”, czerpakowane w różnych środowiskach (światlista dąbrowa, kserotermiczne okrajki i zarośla), leg. RR; Rzęczkowo (CD18) ad Toruń, 26 V 1995 – 1 ex., leg. DK; Włocławek (CD63), 13 V 2001 – 2 exx., okolice rezerwatu „Kulin”, murawy i zarośla kserotermiczne, leg. MM.
- Roztocze: Machnów (FA88) ad Lubycza Królewska, 6 VI 1997 – 1 ex., leg. MW.
- Beskid Wschodni: Jaworze Dolne (EA23) ad Pilzno, 23 V 1995 – 4 exx., leg. MW.

Rozmieszczenie stanowisk *B. occidentalis* w Polsce (Ryc. 3) sugeruje odrębność populacji zachodniej i południowo-wschodniej. Prawdopodobnie populacja południowo-wschodnia migrowała szlakiem podolskim, zaś północna szlakiem brandenbursko-pomorskim z Europy Zachodniej. Gatunek nowy dla wymienionych krain.

SUMMARY

Data on the occurrence of three species of seed-beetles in Poland is presented. The record of *Bruchidius martinezi* from Wrocław refers in fact to a species of unclear taxonomic status, close to *Bruchidius varius*. Hence, *Bruchidius martinezi* should be excluded from the list of Polish fauna. *Bruchidius* cf. *varius* is recorded from the Beskid Wschodni Mts. *Bruchus brachialis* has spread its range in recent years. At first it was known from a single finding in Cieszyn (Silesia), where it was collected in the first half of the 20th century. In 1993 the species was found in Wrocław. It has been recorded on about a dozen of localities in various regions of Poland since 1994. First records from Western Sudety Mts. and Mazovian Lowland are presented.

Bruchus occidentalis has recently been found on several localities in northern Poland. It is reported as new from Pomeranian Lakeland, Wielkopolska-Kujawy Lowland, Roztocze and Eastern Beskid Mts. It seems, that populations in northern Poland have migrated by the Brandenburgian route. In the paper some diagnostic features are commented and genital sternites of both species are illustrated to allow distinguishing of the species from allied *Bruchus luteicornis*.

PIŚMIENNICTWO

- ANTON K. -W. 2001: Bemerkungen zur Faunistik und Taxonomie mitteleuropäischer Samenkäfer (*Coleoptera: Bruchidae*). Fol. ent. Hung., **62**: 43-49.
- BOROWIEC L. 1980: Chrząszcze – *Coleoptera*, Strąkowce – *Bruchidae*. Klucze oznacz. Owad. Pol., Warszawa–Wrocław, XIX, **93**: 1-51.

- BOROWIEC L. 1988: *Bruchidae* strąkowce (*Insecta: Coleoptera*). Fauna Polski, Warszawa, **11**: 1-226.
- BOROWIEC L. 1994: Strąkowce (*Coleoptera, Bruchidae*) nowe i rzadkie dla fauny Polski. Wiad. entomol., **13** (4): 257-258.
- BOROWIEC L. 2000: Nowe stanowiska kilku chrząszczy z rodzin *Bruchidae* i *Chrysomelidae* (*Coleoptera: Chrysomeloidea*) w Polsce. Wiad. entomol., **18** (4): 251-252.
- BURAKOWSKI B., MROCKZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1990: Chrząszcze *Coleoptera – Cerambycidae* i *Bruchidae*. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **15**: 1-312.
- GUTOWSKI J., RUTA R. 2004: Waloryzacja przyrodnicza gminy Tuczno (Pojezierze Zachodniopomorskie) w oparciu o wyniki wstępnych badań nad chrząszczami (*Insecta: Coleoptera*). Nowy Pam. Fizjogr., **3** (1-2): 27-60.
- KOLBE W. 1928: Beiträge zur schlesischen Käferfauna. Z. ent., Breslau, **16** (2): 1-10.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002: *Coleoptera* Chrząszcze. [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.
- RUTA R. 2001: Nowe stanowiska *Gnorimus variabilis* (LINNAEUS, 1758) i *Bruchus brachialis* FAHRAEUS, 1839 (*Coleoptera: Cetoniidae, Bruchidae*) w Polsce. Wiad. entomol., **20** (1-2): 91.
- STREJČEK J. 1990: Brouci čeledi *Bruchidae, Urodonidae* a *Anthribidae*. Academia, Praha. 87 ss.
- WANKA Th. v. 1927: IV. Beitrag zur Coleopterenfauna von Schlesien. Wien. ent. Ztg., Wien, **44**: 1-32.

RECENZJE – REVIEWS

BROCKHAUS T., FISCHER U. (Hrsg.) 2005: Die Libellenfauna Sachsens. Natur & Text, Rangsdorf. 426 ss. ISBN 3-9810058-0-5 i 987-3-98100-580-6. Cena: 49,90 €.

Jednym ze skutków prężnej działalności Gesellschaft deutschsprachiger Odonalogen, jest powstanie w Niemczech kilkusetosobowej rzeszy badaczy ważek. Przy niewielkiej liczbie możliwych do objęcia etatów naukowych, są to formalnie „amatorzy”: nauczyciele, urzędnicy, pracownicy biur analiz ekologicznych. Jednak wielu ma profesjonalny warsztat badawczy. To ogromnie podnosi poziom badań regionalnych, co owocuje ukazywaniem się tak cennych dzieł, jak „Libellen in Bayern” (KUHN, BURBACH [red.] 1998: Ulmer, Stuttgart. 333 ss.) czy „Die Libellen Baden-Württembergs” (STERNBERG, BUCHWALD [red.] 1999, 2000: Ulmer, Stuttgart. 468 i 712 ss.) – nie tylko moim zdaniem najlepszej europejskiej pozycji tego rodzaju. Obecnie ukazała się kolejna godna uwagi praca: monografia ważek Saksonii, efekt końcowy programu badawczego „Entomofauna Saxonica”.

Jest to klasyczna monografia regionalna, której twórcy skupili się na historycznych i współczesnych danych faunistycznych o 68 gatunkach wykazanych z Saksonii (z których współcześnie stwierdzono 64), ich biologii i wymaganiach środowiskowych, zagrożeniach i ochronie. Te treści zawiera najobszerniejszy rozdział „Artkapitel” (str. 52–303). W dal-

szych rozdziałach analizuje się: fauny 26 regionów geograficznych wchodzących w skład Saksonii (304–376), historyczne zmiany w faunie landu (377–280), jej zagrożenia i ochronę (381–390) oraz funkcjonowanie programu „Natura 2000” (391–398). Te rozdziały szczegółowe są poprzedzone wstępem (10–13) i obszerną częścią ogólną (14–51). Natomiast na końcu książki umieszczono spis piśmiennictwa, słowniczek terminów fachowych oraz indeks nazw ważek.

Zarówno merytorycznie, jak i technicznie, omawiana książka budzi uznanie. Jej układ jest logiczny i przejrzysty. Książka jest starannie wydana i, co ważne dla obcokrajowca, jej lektura nie wymaga idiomatycznej znajomości języka niemieckiego. Poszczególne rozdziały napisano ze znośnością, choć można znaleźć pewną liczbę niewielkich usterek, zwłaszcza przy przedstawieniu występowania danego gatunku w krajach sąsiadujących z Niemcami od wschodu. Niestety kolejny raz okazuje się, że specjaliści ze „wschodu” muszą znać literaturę zachodnioeuropejską, ale specjaliści z „zachodu” mogą bez wstydu się obejść bez pełnej znajomości twórczości tych pierwszych. Na szczęście w tym konkretnym przypadku nie rzutuje to na meritum, mające charakter wybitnie regionalny.

Omówienia gatunków są dwuczęściowe. Zasadniczy tekst to analiza rozmieszczenia historycznego i współczesnego, ocena liczebności, zagrożeń i ochrony. Ilustrują je: zdjęcie gatunku i niekiedy siedliska, wykresy (rozmieszczenie: pionowe, siedliskowe i regionalne; pojaw imagines) i mapa z położeniem stanowisk. Obok nich zamieszczono wyodrębnione graficznie, jednostronnicowe omówienie: cech rozpoznawczych, występowania w całym areale i w Saksonii, biologii i wymagań siedliskowych, zagrożeń i ochrony. W tekstach o regionach omówiono ich specyfikę, podano listy gatunków z liczbą stwierdzeń – ogólną i w różnych siedliskach, zestawiono piśmiennictwo. Interesująca jest analiza wpływu ocieplenia klimatu na faunę Saksonii, zmieniającego jej skład zoogeograficzny i status części gatunków.

Rozdziały „ochroniarskie” zawierają ocenę zagrożeń środowisk i gatunków, dane o czynionych działaniach ochronnych, nową propozycję krajowej „Czerwonej listy”. Na koniec przedstawiono występowanie i monitoring 7 gatunków z „Natura 2000”: *Sympecma paedisca* (BRAU.), *Coenagrion ornatum* (SÉL.), *Ophiogomphus cecilia* (FOURCR.), *Gomphus flavipes* (CHARP.), *Leucorrhinia albifrons* (BURM.), *L. caudalis* (CHARP.) i *L. pectoralis* (CHARP.).

Omawianą monografię należy ocenić jako bardzo wartościową naukowo, spełniającą standardy wyznaczone przez wspomniane wcześniej pozycje, choć nieco mniej szczegółową. Przy tym jest ona nader użyteczna – jako obszerna synteza nowych i historycznych danych o dużym obszarze leżącym w sercu Europy, a więc cenne źródło danych porównawczych dla badaczy faun innych regionów kontynentu. Do szczególnie zainteresowanych powinni się zaliczyć odonatolodzy polscy.

Dane o szeregu gatunków to ważne uzupełnienie do materiałów zbieranych w Polsce zachodniej, zwłaszcza w przypadku stenotopowych gatunków torfowisk i wód bieżących, jak też w pewnym stopniu ważek jeziornych. Z zoogeograficznego punktu widzenia interesujące są też informacje o gatunkach syberyjskich i śródziemnomorskich. Pierwsze rozszerzają swe zasięgi, drugie cechuje często spadek liczebności i zerwanie ciągłości zasięgu na terenie naszego kraju. By uzyskać pełen obraz sytuacji obu grup, niezbędne są pełniejsze dane ze wschodu Niemiec. Mamy oto dane z Saksonii, przydałyby się jeszcze pełniejsze informacje z terenu Brandenburgii – liczymy na kolegów z Berlina i okolic! Jednak już po danych saksońskich widać, że liczba stwierdzeń ważek „południowych”, choć wzrasta, we wschodnich Niemczech nie jest aż tak duża, jak można by oczekiwać w związku z osłabionym ociepleniem klimatu. Jest to interesujący przyczynek do rozważania dróg migracji, być może decyduje o tym bariera wysokich gór otaczających Saksonię od południa.

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

Wiad. entomol.	24 (4)	Poznań 2005
----------------	--------	-------------

KRÓTKIE DONIESIENIA

SHORT COMMUNICATIONS

420. Materiały do poznania ważek (*Odonata*) pojezierzy pomorskich

Materials to the knowledge of dragonflies (*Odonata*) of the Pomeranian Lakelands

KEY WORDS: Dragonflies, *Odonata*, records, special care species, N Poland, Pomeranian Lakelands.

Literatura o ważkach centralnej części pojezierzy pomorskich, zwłaszcza współczesna, jest bardzo uboga (MROWIŃSKI, ZAWAL 2003: Wiad. entomol., **22** (1): 47-48; BERNARD 2004: [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Akad. Roln. im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 54-55, 56-57; BUCZYŃSKI, ZAWAL 2004: Chrońmy Przyr. ojcz., **60** (1): 53-66). By uzupełnić wiedzę o tym obszarze podajemy wyniki obserwacji imagines *Odonata*, które R. MAUERSBERGER przeprowadził na przełomie lipca i sierpnia roku 1994 na pojezierzach: Zachodniopomorskim (stanowiska A – I) i Południowopomorskim (stanowiska J – N).

Stanowiska: A – jeziorko między wsiami Stare Worowo i Rzepowo (UTM: WV44/45); B – Jez. Czarnówek, 6 km N ad Złocieniec (WV63), płytkie, ubogie w wapń, z: *Lobelia dortmanna* L., *Calla palustris* L., *Carex lasiocarpa* EHRH., *Sphagnum* sp., *Glyceria* sp.; C – drobny zbiornik torfowiskowy W ad Jez. Czarnówek (WV63), z: *C. palustris*, *C. lasiocarpa*, *Sphagnum* sp.; D – Jez. Kapka, 3 km S ad Siecino (WV63), z: *Isoëtes* sp., *Lobelia dortmanna*, *Myriophyllum alternifolium* DC., *Potamogeton obtusifolium* MERT. et KOCH, przezroczystość 5 m; E – Jez. Dębno, 1,5 km NE ad Gwiazdowo (WV84/85), z szuwarem *Typha latifolia* L., bez roślin zanurzonych, przezroczystość 1,5 m; F – zatorfiony drobny zbiornik N ad Strzeszyno (WV94), częściowo z płem sfagnowym, na nim oczka wodne ze *Sphagnum cuspidatum* C. MÜLL.; G – torfowisko sfagnowe SW ad Unie-mino (WV93), jeziorko północne z „kołnierzem” *Carex limosa* L., *C. lasiocarpa* i *Rhynchospora alba* (L.) VAHL, w centrum *Nuphar lutea* (L.) SM. (f. *submersa*), przezroczystość 2 m; H – to samo torfowisko, jeziorko południowe, pobrzeże ze *Sphagnum* sp. i *C. limosa*, w wodzie *Drepanocladus* sp., przezroczystość 3 m; I – Szczecinek (XV15), Jez. Wielimie; J – Jez. Wilczkowo, 1,5 km N ad Bobrowo (WV73), eutroficzne, bogata roślinność szuwarowa i zanurzona; K – wypływ z Jez. Kociego, 1 km SE ad Strzeszyn (WV94); L – jezioro bez nazwy S-SW od Jez. Kociego, 1 km S ad Strzeszyn (WV94), otoczone płem sfagno-

wym, z *Menyanthes trifoliata* L., silny zakwit glonów; M – Jez. Strzeszyno, Strzeszyn (WV94), z pasem szuwarów i roślinnością zanurzoną, przezroczystość 4,9 m; N – opuszczona wieś Przełęg (XV04) na poligonie Borne Sulinowo, staw z odpływem przy dawnym młynie w dolinie rzeki Płytnicy, zarośnięty roślinnością szuwarową, brzeg zalesiony.

Stanowiska, na których obserwowano poszczególne gatunki:

Calopteryx splendens (HARR.) – E, I, K, N; *C. virgo* (L.) – E, M, N; *Lestes sponsa* (HANSEM.) – F, G; *L. virens* (CHARP.) – B, C; *L. viridis* (VANDER L.) – C; *Platycnemis pennipes* (PALL.) – E, N; *Erythronema najas* (HANSEM.) – E; *Ischnura elegans* (VANDER L.) – A, D, E, J, M; *Coenagrion puella* (L.) – G, H; *Enallagma cyathigerum* (CHARP.) – C, D, F, J, L, M; *Aeshna cyanea* (O.F. MÜLL.) – N; *A. grandis* (L.) – A, D-H, J, M, N; *A. subarctica* WALK. – F-H; *A. viridis* EVERSM. – E, N; *Anax imperator* LEACH – D; *Somatochlora flavomaculata* (VANDER L.) – G; *S. metallica* (VANDER L.) – A, D, E, H, L, M; *Libellula fulva* (O.F. MÜLL.) – E, L; *L. quadrimaculata* L. – C, F, G, L; *Orthetrum cancellatum* (L.) – D, E, H, J; *Sympetrum danae* (SULZ.) – B, F; *S. flaveolum* (L.) – A; *S. sanguineum* (O.F. MÜLL.) – A, D-H, L; *S. striolatum* (CHARP.) – D; *S. vulgatum* (L.) – H, L; *Leucorrhinia albifrons* (BURM.) – B, C, G, H.

Wykazano 26 gatunków – prezentowane dane uzupełniają przede wszystkim wiedzę o faunie małych jezior Pomorza. Najczęściej występowały tu: *I. elegans*, *E. cyathigerum*, *A. grandis*, *S. metallica*, *O. cancellatum*, *L. quadrimaculata* i *S. sanguineum*. Przy wypływach obserwowano też zwykle *C. splendens* i niekiedy *C. virgo*.

Na uwagę zasługują gatunki chronione i zarazem obecne na „czerwonej liście” ważek Polski. *A. subarctica* (kategoria NT) występowała nad ubogimi w wapń jeziorami torfowiskowymi; przy tym na stanowisku F odnotowano 7 patrolujących ♂♂. W przypadku *A. viridis* (kategoria LC) obserwowano tylko ♂♂ z dala od potencjalnych miejsc rozrodu. *L. albifrons* (kategoria LC) zasiedlała wyłącznie kwaśne, przeważnie zatorfione zbiorniki, przy czym na stanowisku G była jeszcze aktywna duża liczba osobników. Jako że obserwacje prowadzono w czasie bliskim końca pojawu gatunku, wskazuje to na bardzo liczną populację.

Nasze dane są istotne nade wszystko jako kolejne potwierdzenie faktu, że pojezierza północno-zachodniej części kraju to ważna ostoja gatunków ważek, które są silnie zagrożone już w krajach bezpośrednio graniczących z Polską. Dla przykładu, wszystkie trzy omówione wyżej gatunki są na „czerwonej liście” ważek Niemiec w kategorii 1, która w przyjętej u nas klasyfikacji IUCN odpowiada kategorii CR (zagrożenie krytyczne). W Polsce ich zagrożenie jest wciąż stosunkowo niewielkie.

Interesujące jest stwierdzenie *Sympetrum striolatum*. Ta śródziemnomorska ważka jest w Polsce północnej dość rzadka. Przy tym, jak wykazują obserwacje, będąc gatunkiem drobnych zbiorników, zasiedla tu często jeziora o niskiej trofii. Z reguły duża przezroczystość wody takich jezior sprawia, że do dna w litoralu dociera niemała ilość promieniowania słonecznego (cf. WENDZONKA 2004: Parki nar. Rez. Przyr., 23 (3): 395-410). Tak więc obecność *S. striolatum* w jeziorze Kapka, związana z bardzo dobrą kondycją ekologiczną zbiornika, ma wymiar wskaźnikowy (w skali regionu).

Panu Rafałowi BERNARDOWI dziękujemy za cenne uwagi odnośnie maszynopisu pracy.

Rüdiger MAUERSBERGER, Templin (Niemcy)
Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

421. Nowe stanowiska *Brachygluta trigonoprocta* (GANGLBAUER) (Coleoptera: Staphylinidae: Pselaphinae) w Polsce

New records of *Brachygluta trigonoprocta* (GANGLBAUER) (Coleoptera: Staphylinidae: Pselaphinae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, Pselaphinae, *Brachygluta trigonoprocta*, new records, S. Poland.

Brachygluta trigonoprocta (GANGLBAUER, 1895) została wykazana z Polski przez WANKE w 1920 roku, a jedyne stanowisko w naszym kraju podane z nazwy dotyczy Cieszyna w Beskidzie Zachodnim (BURAKOWSKI i in. 1978: Kat. Fauny Pol., XXIII, 5: 1-356). Gatunek ten należy do niedawno zrewidowanej grupy gatunków, u których widoczne tergity odwłoka samców są zmodyfikowane (SABELLA i in. 2004: Revision der Paläarktischer Arten der Gattung *Brachygluta* THOMSON, 1859 (Coleoptera, Staphylinidae). 1 Teil. Muséum d'histoire naturelle, Genewa. 283 ss.). W obrębie polskich przedstawicieli rodzaju, samce *B. trigonoprocta* są bardzo charakterystyczne i łatwe do rozpoznania; para dużych, owłosionych guzów na trzecim widocznym tergicie odwłoka w połączeniu z dwoma wciskami po bokach i środkowym występem lub guzkiem na tergicie drugim, wciśniętym w wycięcie tergitu pierwszego, są cechami specyficznymi dla tego taksonu (jednak samice mogą być trudne do oznaczenia).

Brak danych z naszego kraju przez ponad osiemdziesiąt lat, sugerował niezwykle rzadkość występowania *B. trigonoprocta* w Polsce. Jest to gatunek zdecydowanie południowy, poza Polską stwierdzony dotychczas we wschodniej Hiszpanii, południowej Francji, Włoszech, Szwajcarii, Austrii, na Węgrzech, w południowych Niemczech, Czechach (Morawy), Słowacji, na południowo-zachodniej Ukrainie, w Słowenii, Chorwacji, Bośni-Hercegowinie, Serbii i Czarnogórze, Macedonii, północnej Albanii, Grecji, Rumunii i Bułgarii. Wyżej cytowana rewizja (SABELLA i in. 2004: ibid.), potwierdza występowanie *B. trigonoprocta* w naszym kraju na podstawie okazów pochodzących z kolekcji Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie, jednak poza informacją „S-Polen” nie podano żadnych innych danych. W związku z tym uznaliśmy za uzasadnione lukę tę uzupełnić. Dane lokalizacyjne okazów będących podstawą wspomnianej informacji są następujące:

- Nowy Sącz (DV79), 27 VII 1892 – 1 ex., „nad Dunajcem zbierane w śmieciach podczas wielkiej wody”, leg. S. STOBIECKI.
- Rytro (DV78), 2 VI 1901 – 1 ex., „Konieczna, wys. 1100 m, pod korą na grzybach drzewnych”, leg. S. STOBIECKI.
- Gierałtowiczki (CA83) ad Głębowice (pow. Wadowice), 6 VIII 1904 – 1 ex., „nad strugą koło dworu, koło pól i łąk przyleśnych, na wilgotnym brzegu pod mchem i na odsypisku, wykurzone cygarem”, leg. S. STOBIECKI.
- Przemyśl vic., 24 ex. [bez bliższych danych odnośnie miejsca, daty i okoliczności zbioru], ex coll. T. TRELLA [najprawdopodobniej zbierane na początku XX wieku].

Wszystkie okazy oznaczył C. BESUCHET w 2002 roku.

W ostatnich latach udało się zebrać *B. trigonoprocta* na dwóch nowych stanowiskach:

- Beskid Sądecki, dolina rzeki Wielka Rostoka (DV77), 17 VIII 1991 – 1♂, leg. et coll. J. KALISIAK;
- Ojcowski Park Narodowy, obszar ochrony ścisłej Chełmowa Góra, okolice skałki „Ostry Kamień” (DA16), 1–13 VI 2004 – 1♂, zmodyfikowana pułapka ekranowa typu „Netcja” (wykonana z dwóch butelek PET po „Pepsi-Coli”) założona na powalanej, próchniejącej

jodle, w buczynie karpackiej (stary drzewostan bukowy z domieszką jodły, wchodzący w fazę rozpadu), leg. L. BUCHHOLZ, coll. P. JAŁOSZYŃSKI.

Dziękujemy kol. Danielowi KUBISZOWI z Muzeum Przyrodniczego ISiEZ PAN w Krakowie za udostępnienie danych dotyczących okazów *B. trigonoprocta* znajdujących się w zbiorach tego muzeum.

Paweł JAŁOSZYŃSKI, Poznań
Lech BUCHHOLZ, Ojcowski PN, Ojców
Jacek KALISIAK, Łódź

422. Rzadkie ciepłolubne gatunki ryjkowców (*Coleoptera: Curculionoidea*) z Mielnika nad Bugiem

Rare thermophilous weevil species (*Coleoptera: Curculionoidea*) from Mielnik on the Bug river

KEY WORDS: *Coleoptera, Rhynchitidae, Apionidae, Curculionidae*, faunistics, new records, E Poland, Mielnik near Siemiatycze.

Położone na skraju doliny Bugu stanowiska kserotermiczne w rejonie Mielnika koło Siemiatycz (UTM: FD30) są znane entomologom od kilkudziesięciu lat. Ze względu na lokalizację w dolinie dużej rzeki płynącej z południa oraz obecność praktycznie jedynych na piaszczystym Podlasiu wychodni kredowych ma tam swe ekstrazonalne stanowiska wiele kserotermofilnych, południowych gatunków owadów. Już w latach 60-tych XX wieku SZYMCZAKOWSKI (1965: Pol. Pismo ent., **35**: 225-257) podał stamtąd 8 kserotermofilnych gatunków ryjkowców, których większość znana była z nielicznych stanowisk na południu Polski. Kolejnych 11 rzadkich gatunków ciepłolubnych podali z Mielnika: WANAT (1998: Wiad. entomol., **17**: 49-53., 2004: Snudebiller, **5**: 139-143), GOSIK i współautorzy (2002: Wiad. entomol., **21**: 123-124), WANAT i GOSIK (2003: Nowy Pam. fizjogr., **2**: 31-52) oraz WANAT i COLONNELLI (2004: Ann. zool., **54**: 453-459). Podczas prowadzonych na szerszą skalę w latach 2003–2004 badań terenowych stwierdziłem tam występowanie kilkunastu dalszych, rzadko spotykanych gatunków ryjkowców, w większości ściśle związanych z murawami i zaroślami kserotermicznymi. Zostały one wymienione niżej wraz z bliższymi informacjami o okolicznościach stwierdzenia, a także o ich rozmieszczeniu w Polsce podanymi w oparciu o stosowne tomy „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1992, 1995, 1997, 2000) oraz monografię kserotermofilnych ryjkowców Polski MAZURA (2001: Monogr. Fauny Pol., **22**: 1-378). Poza jednym zaznaczonym wyjątkiem, wszystkie gatunki złowione zostały w rejonie mielnickiego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Głogi”. Gatunki nowe dla Podlasia oznaczono gwiazdką.

NEMONYCHIDAE

Nemonyx lepturoides (FABRICIUS, 1801)

22 V 2005 – 1 ex. Monofag ostróżeczki polnej *Consolida regalis* GRAY, w Polsce poza krainami południowymi stwierdzony jedynie nad dolną Wisłą; w dolinie Bugu znany z Gródka i Sobiboru.

RHYNCHITIDAE

**Rhynchites bacchus* (LINNAEUS, 1758)

16 VI 2003 – 3 exx. W ostatnim 50-leciu odnotowany z kilku zaledwie stanowisk na Wyżynach Lubelskiej i Małopolskiej oraz nad dolną Wisłą.

**Rhynchites auratus* (SCOPOLI, 1763)

16 VI 2003 – 13 exx., 29 V 2004 – 2 exx. Częściej spotykany w Polsce od poprzedniego, poza wyżynami południowymi i dolinami Odry i Wisły, stwierdzony też na kilku stanowiskach niżowych.

APIONIDAE

**Ceratapion austriacum* (WAGNER, 1904)

29 V 2004 – 2 exx. Kolejne po Osowcu Twierdzy i okolicach jeziora Śniardwy izolowane stanowisko tego kserotermofilnego ryjkowca w północno-wschodniej Polsce.

**Protapion ruficrus* (GERMAR, 1817)

28 V 2004 – 3 exx., 29 V 2004 – 7 exx. Dotychczas nie wykazany z północnej części kraju, nie licząc starych i dotąd nie potwierdzonych nowszymi badaniami doniesień z Gdańska i Chełmna nad Wisłą.

CURCULIONIDAE

**Magdalis nitidipennis* (BOHEMAN, 1843)

30 V 2004 – 1 ex. otrząśnięty z wierzby uszatej *Salix aurita* L. Jeden z najrzadziej spotykanych w Polsce walczyków, znany z nielicznych stanowisk w południowej i środkowej części kraju.

**Pachytychius sparsutus* (OLIVIER, 1807)

28 V 2004 – 1 ex., 29 V 2004 – 13 exx. Gatunek znany dotąd w Polsce z pojedynczego okazu zebranego na południowym skraju Puszczy Białowieskiej.

Anthonomus kirschi DESBROCHERS, 1868

16 VI 2003 – 1 ex. Sporadycznie notowany ryjkowiec europejski, w Polsce podany z ok. 10 stanowisk, w tym po II wojnie światowej jedynie z Karpat i ich pogórza.

**Curculio pellitus* (BOHEMAN, 1843)

23 V 2005 – 1 ex. Rzadko spotykany gatunek żyjący na dębach, na wschód od Wisły znany jedynie z pogórza Karpat i z Niecki Nidziańskiej.

**Phrydiuchus topiarius* (GERMAR, 1824)

28 V 2004 – 1 ex. wysiany spod szałwi łąkowej *Salvia pratensis* L. Poza jednym, niedawno odkrytym stanowiskiem nad dolną Wisłą, występowanie tego wybitnie kserotermofilnego ryjkowca ograniczone jest do południowo-wschodniej części kraju.

**Thamiocolus signatus* (GYLLENHAL, 1837)

29 V 2004 – 6 exx. Szerzej rozmieszczony wzdłuż doliny Wisły od poprzedniego gatunku, podany także z Bielinka nad Odrą, a w XIX w. również z okolic Głogowa i Raciborza. Znane dotychczas stanowiska na wschodzie kraju nie wykroczyły poza granice Wyżyny Lubelskiej.

**Glocianus pilosellus* (GYLLENHAL, 1837)

30 V 2004 – 1 ex. odłowiony do czerpaka na terenie kopalni kredy. Bardzo rzadki ryjkowiec, znany z nielicznych stanowisk kserotermicznych w Małopolsce i na Lubelszczyźnie, oraz Słubic nad Odrą.

*Mecinus collaris GERMAR, 1821

29 V 2004 – 1 ex. Poza starymi i wątpliwymi doniesieniami z Wielkopolski (i bezpodstawnym z Pobrzeża Bałtyku) znany u nas wyłącznie z południowo-wschodniej części kraju.

423. Nowe stanowiska trzech gatunków z rodzaju *Aphthona* CHEVROLAT, 1837 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) w Polsce

New localities of three species of the genus *Aphthona* CHEVROLAT, 1837 (*Coleoptera: Chrysomelidae*) in Poland

KEY WORDS: *Coleoptera, Chrysomelidae, Aphthona atrocaerulea, Aphthona czwalinai, Aphthona erichsoni*, new records, Poland.

Aphthona atrocaerulea (STEPHENS, 1831)

[= *A. cyanella* (L. REDTENBACHER, 1849)]

Chrząszcz znany w Polsce z nielicznych stanowisk, przy czym większość z nich zlokalizowana jest w południowej części kraju. W północnej Polsce znany jedynie z okolic Koszalina, Chełma i Dąbrówna koło Olsztyna na podstawie informacji sprzed ponad 90 lat (BURAKOWSKI i in. 1991: *Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 17: 1-227*). Żeruje na wilczomleczech.

Nowe stanowisko znajduje się na kserotermicznym pagórku na północnym skraju pradolinie Noteci:

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: „Dziewcza Górka” ad Byszewice (XU38), 24 IX 2004 – 3 ex., świetlista dąbrowa, na mchu w przedścionku nory borsuka, leg. R. RUTA.

Gatunek nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. Odnalezione stanowisko wspiera tezę WARCHAŁOWSKIEGO (1995: *Fauna Pol., Warszawa, 17: 1-360*) o występowaniu gatunku w całej Polsce.

Aphthona czwalinai WEISE, 1888

Zasiedla głównie południową część środkowej Europy, na wschód sięga po Mongolię; przez Polskę przebiega północna granica zasięgu tego gatunku. Częściej spotykany jedynie na Wyżynie Małopolskiej i Wyżynie Lubelskiej. Poza obszarem zwartej rozsiadlenia, odnaleziony był w okolicach Warszawy, Płocka i Gdańska (*locus typicus*). W ostatnich latach łapano również we Wrocławiu, ogólnikowa wzmianka o występowaniu na Wojnowie znajduje się w pracy BOROWCA (1985: *Przeł. zool., 29: 185-187*). Żeruje na wilczomleczech *Euphorbia virgata* WALDST. et KIT. (WARCHAŁOWSKI 1995: *ibid.*) oraz *Euphorbia esula* L. (BURAKOWSKI i in. 1991: *ibid.*).

Poniżej podajemy informacje o pierwszym stanowisku w dolinie Noteci i kolejnym we Wrocławiu:

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Ślesin 2 km W (XU79), 18 VII 2005 – 1 ex., kserotermy na północnym skraju pradolinie Noteci, w czerpak na zboczu z roślinnością kserotermiczną rzadko porośniętym dębami, leg. R. RUTA.
- Dolny Śląsk: Wrocław - Psie Pole (XS46), 11 VII 1989 – 1 ex., leg. M. WANAT, coll. L. BOROWIEC.

Na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej znane było tylko jedno stanowisko w południowej części krainy (Góra), na którym gatunek ten łapano na początku XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1991: *ibid.*).

Aphthona erichsoni (ZETTERSTEDT, 1838)

W odróżnieniu od większości przedstawicieli rodzaju będących gatunkami ciepłolubnymi, zamieszkuje północną część Eurazji od Holsztyna i Półwyspu Skandynawskiego po Mongolię i Kamczatkę (WARCHAŁOWSKI 1995: *ibid.*). W Polsce osiąga południową granicę zasięgu. Spotykana jest na torfowiskach. Według WARCHAŁOWSKIEGO (1995: *ibid.*) nieznanne są szczegóły biologii gatunku ani jego roślina żywicielska, choć BURAKOWSKI i in. (1991: *ibid.*)

sugerują, że rośliną żywicielską jest *Carex magellanica* LAM. Informacja ta wydaje się zaskakująca, gdyż większość gatunków rodzaju żeruje na *Euphorbiaceae*, *Geraniaceae*, *Linaceae* i *Cistaceae* (WARCHAŁOWSKI 1995: *ibid.*).

W Polsce wykazywana była z Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Niziny Mazowieckiej i Białowieży, a ponadto z dwóch krain, w których jej występowanie zostało (BURAKOWSKI i in. 1991: *ibid.*) poddane w wątpliwość – Roztocza i Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. Wszystkie wiarygodne obserwacje pochodziły sprzed ponad 70 lat, zaś w „Wykazie zwierząt Polski” (MROCKOWSKI, STEFAŃSKA 1991: *Coleoptera* – chrząszcze. [W:] Wykaz zwierząt Polski, Tom III. Krakowskie Wydawnictwo Zoologiczne, Kraków: 7-197) gatunek oznaczono jako znany jedynie z piśmiennictwa. Figuruje na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (PAWŁOWSKI i in. 2002: *Coleoptera* Chrząszcze. [W:] Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków: 88-110), w kategorii zagrożenia EN (zagrożony).

Dwa stanowiska tego gatunku odnaleźliśmy na pojeziornych torfowiskach przejściowych: – Pojezierze Pomorskie: rez. „Bocheńskie Błoto” ad Sporysz (XV36), 28 V 2005 – 3 exx., czerpakiem z *Ledum palustre* L., 5–29 V 2005 – 5 exx., pułapki Barbera na mszarze *Sphagnum fallax* (KLINGGR.) KLINGGR. i *Carex rostrata* STOKES, leg. et coll. A. GAWROŃSKI; rez. „Golcowe Bagno” ad Golce (WV91), 4 VI 2005 – 5 exx., wyplaszane z torfowców, leg. et coll. R. RUTA.

Gatunek nowy dla Pojezierza Pomorskiego. Poszukiwania powtórzone w rez. „Bocheńskie Błoto” w końcu czerwca nie przyniosły rezultatu, co może sugerować, że *A. erichsoni* ma krótki okres pojawu. Obok słabego stopnia zbadania koleopterofauny północnej Polski może to być przyczyną ubóstwa informacji o stanowiskach tego gatunku w kraju.

Za konsultację merytoryczną dziękujemy Panu prof. dr. hab. Lechowi BOROWCOWI.

Rafał RUTA, Inst. Zool. UW., Wrocław
Arkadiusz GAWROŃSKI, Poznań

424. *Megachile genalis* MORAWITZ, 1880 (*Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae*) w Polsce – nowe stanowisko oraz pierwsze stwierdzenie gniazdowania w spróchniałym drewnie

Megachile genalis MORAWITZ, 1880 (*Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae*) in Poland – new locality and the first report on nesting in rotten wood

KEY WORDS: *Hymenoptera*, *Apoidea*, *Megachilidae*, *Megachile genalis*, nesting, rotten wood, new record, NE Poland.

Miesiarka *Megachile genalis* MOR. jest gatunkiem palearktycznym o bardzo rozległym zasięgu, obejmującym umiarkowane szerokości geograficzne Eurazji, od Hiszpanii po Japonię. Liczne stanowiska tej pszczoły znane są z Europy Środkowej, zwłaszcza z Niemiec, Austrii i Węgier, jednak w Polsce gatunek stwierdzony został do tej pory tylko raz, w Ojcowskim Parku Narodowym (CELARY, WIŚNIEWSKI 2002: *Pol. Pis. ent.*, 71: 145-149), mimo że wykazywany był ze wszystkich krajów ościennych oprócz Białorusi.

M. genalis została odnaleziona w Polsce północno-wschodniej:

– Tykocin Stomianka (UTM: FE10), 27 XII 2002 – 1 ♀, ze spróchniałego pieńka *Betula pendula* ROTH., wylęg postaci dorosłej w hodowli – luty 2003, leg. C. BYSTROWSKI, coll. A. OLEKSA.

Podkreślić należy, że owad został wyhodowany z gniazda zbudowanego w korytarzu w spróchniałym drewnie. Jest to pierwszy znany fakt lęgów w tego rodzaju substracie. Dotychczas budowę gniazd obserwowano wyłącznie w pustych w środku łodygach roślin (RUHNKE 2000: Mitt. dtsh. Ges. allg. angew. Ent., 12: 513-516.; BANASZAK, ROMASENKO 2001: Megachilid Bees of Europe. Wyd. AB, Bydgoszcz. 240 ss).

Wobec faktu występowania *M. genalis* w Rosji (najdalej na północ w okolicach St. Petersburga) i na Ukrainie, prawdopodobne wydaje się odkrycie nowych stanowisk także w innych częściach Polski, a także na Białorusi, Łotwie i w Estonii, skąd dotychczas gatunek nie był podawany.

CEZARY BYSTROWSKI, Inst. Bad. Leśn., Warszawa
ANDRZEJ OLEKSA, Inst. Biol. i Ochr. Środ. UKW, Bydgoszcz

425. *Calosota agrili* NIKOLSKAYA – nowy dla Polski gatunek bleskotki (*Hymenoptera: Eupelmidae*) wyhodowany z *Agrilus salicis* FRIVALDSZKI (*Coleoptera: Buprestidae*)

Calosota agrili NIKOLSKAYA – the chalcid wasp new to the fauna of Poland (*Hymenoptera: Eupelmidae*) reared from *Agrilus salicis* FRIVALDSZKI (*Coleoptera: Buprestidae*)

KEYWORDS: *Hymenoptera, Eupelmidae, Calosota agrili, Coleoptera, Buprestidae, Agrilus salicis*, Central Poland, fauna, host record.

Rodzina *Eupelmidae* należy do średnio licznych w obrębie nadrodziny *Chalcidoidea* (*Hymenoptera*). W świecie opisano dotąd około 750 gatunków występujących głównie w tropikach; w Polsce wykazano zaledwie 11. W rodzaju *Calosota* CURTIS, 1836 stwierdzono w faunie krajowej zaledwie 2 gatunki (WIŚNIEWSKI 1997: [W:] RAZOWSKI J. (red.): Wykaz zwierząt Polski, Tom V. ISEZ PAN, Kraków: 146).

Bleskotka *Calosota agrili* NIKOLSKAYA, 1952 została opisana na podstawie okazów wyhodowanych z nie rozpoznanego bliżej gatunku opiętka *Agrilus* sp. z okolic Sankt Petersburga (NIKOLSKAJA 1952: Chalcidy fauny SSSR. AN SSSR, Moskwa – Leningrad. 574 ss.). Pierwsze pewne informacje o żywicielu tej bleskotki udało się uzyskać w trakcie hodowli prowadzonych przez drugiego autora.

Okazy zostały wyhodowane z materiału zebranego na skraju Puszczy Kozienickiej:

– Nizina Mazowiecka, Wilczkowice Górne (UTM: EC32), I/II 2005 – 3 ♀ ♀, z poczwerek znalezionych w żerowiskach opiętka *Agrilus salicis* FRIV. Poczwarki zebrano z martwych pędów wierzby wiciowej *Salix viminalis* L. w końcu stycznia 2005 roku. Na początku lutego wyhodowano imagines. Wierzby z których pozyskano żerowiska, rosły pomiędzy wałami przeciwpowodziowymi a rzeką Wisłą, tworząc zarośla wiklinowe.

Gatunek ten nie był wcześniej notowany na terenie Polski, choć znany jest z krajów ościennych. Jego dotychczasowe stanowiska znane są z: Rosji (okolice Sankt Petersburga, okręg woroneski i wołgogradzki), Ukrainy (TRJAPICYN 1978: [W:] MEDVEDEV G. C. (red.):

Opređelitel' nasekomych evropejskoj časti SSSR, Tom III, Perepončatokrylye, vtoraja čast'. Izd. Nauka, Leningrad: 228-236) oraz Słowacji (KALINA 1989: [W:] ŠEDIVY J (red.): Enumeratio insectorum Bohemoslovakiae, III *Hymenoptera*. Acta faun. ent. Mus. nat. Pragae, **19**: 97-127).

Należy podkreślić, że jest to pierwsze pewne stwierdzenie żywiciela dla tego gatunku ble-skotki. Równocześnie jest to także pierwsza informacja o parazytoïdzie *Agrilus salicis* (dotąd brak w piśmiennictwie informacji na ten temat).

Bogdan WIŚNIEWSKI, Ojcowski PN, Ojców
Marek MIŁKOWSKI, Radom

426. *Megachile genalis* MORAWITZ, 1880 (*Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae*) w Polsce Zachodniej

Megachile genalis MORAWITZ, 1880 (*Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae*) in Western Poland

KEY WORDS: *Hymenoptera, Apoidea, Megachile genalis*, new record, W Poland.

Z ponad 30 gatunków *Megachile* LATR. zamieszkujących Europę, 19 wykazano z Polski. Najpóźniej odkrytym jest *Megachile genalis* MOR., podany jak dotychczas tylko z jednego stanowiska w Ojcowskim Parku Narodowym (CELARY, WIŚNIEWSKI 2002: Pol. Pismo ent., **71**: 145-149). Nowe stanowisko:

– Poznań - Górczyn (UTM: XU20/XU30), 8 VII 2003 – 1♀, leg. et det. J. WENDZONKA. Okaz odłowiony w siatkę, w pobliżu glinianek pocegielnianych. Dominującą fitocenozą stanowiska są szuwary trzcinowe oraz murawy z roślinami kwiatowymi, zwłaszcza wzdłuż szlaków komunikacyjnych i w wyżej wyniesionych miejscach. Teren jest otwarty i ma charakter podmiejski. Przylega do zwartej zabudowy złożonej z domków jednorodzinnych.

Megachile genalis jest gatunkiem palearktycznym, w Europie zasiedla jej południową i środkową część. Dziwić może więc tak mała liczba stanowisk w Polsce. Według RUHNKE (1998: Zur Verbreitung, Bionomie und Gefährdung der Blattschneiderbiene *Megachile genalis* MOR. (*Hymenoptera: Megachilidae*). Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, mscr.; 2000: Mitt. dtsh. Ges. allg. angew. Ent., **12**: 513-516), najbliższe stanowiska gatunku znajdują się nie za południową granicą naszego kraju, a w Niemczech: tam szereg stanowisk znajduje się wzdłuż całej granicy z Polską, w odległości 30–100 kilometrów od niej. Wydaje się więc, że odnalezienie kolejnych stanowisk w tej i pozostałych częściach kraju jest kwestią czasu, zależną od intensyfikacji badań. *Megachile genalis* może być częstym składnikiem fauny terenów antropogenicznych z uwagi na biologię gniazdowania. Gniazda są zakładane w pustyh łodygach dużych roślin z rodzajów *Angelica* L., *Carduus* L., *Cirsium* MILL., *Echinops* L. i przede wszystkim w pędach kwiatowych *Allium* L. Większość tych roślin jest uprawiana w przydomowych ogródkach.

Okaz znajduje się w zbiorze autora.

Jacek WENDZONKA, Poznań

427. Nowe stanowisko *Semblis phalaenoides* (LINNAEUS, 1758) (*Trichoptera: Phryganeidae*) w północno-wschodniej Polsce

New locality of *Semblis phalaenoides* (LINNAEUS, 1758) (*Trichoptera: Phryganeidae*) in North-Eastern Poland

KEY WORDS: *Trichoptera, Phryganeidae, Semblis phalaenoides*, new record, NE Poland.

Ostatnie doniesienia o *Semblis phalaenoides* (LINNAEUS, 1758) potwierdziły występowanie tego gatunku w Polsce (CZACHOROWSKI, FRĄCKIEL 2003: Wiad. entomol., **22**: 169-172; WANAT 2004: Wiad. entomol., **23**: 172-173). Wszystkie najnowsze stwierdzenia dotyczą rejonu Kotliny Biebrzy. Poniżej podaję nowe stanowisko tego chruścika:

– Dolina Górnej Narwi: Tykocin (UTM: FD19), 21 V 2005 – 1 ex., znaleziony na kamiennej nawierzchni parkingu przed bramą restauracji „Alumnat”, oddalonej około 50 m od koryta Narwi. Okaz dowodowy znajduje się w zbiorach autora.

Współczesne obserwacje z doliny Biebrzy i Narwi pozwalają przypuszczać, że *Semblis phalaenoides* przetrwał na rozproszonych stanowiskach, przynajmniej w północno-wschodniej Polsce, jakkolwiek nadal nic nie wiadomo o jego liczebności w skali kraju.

Konrad SACHANOWICZ, Inst. Ekol. i Ochr. Środ. UMK, Toruń

428. Nowe stanowiska interesujących gatunków motyli (*Lepidoptera: Depressariidae, Elachistidae, Oecophoridae, Coleophoridae, Gelechiidae, Cosmopterigidae, Choreutidae*) w województwach dolnośląskim i łódzkim

New localities of interesting species of moths (*Lepidoptera: Depressariidae, Elachistidae, Oecophoridae, Coleophoridae, Cosmopterigidae, Gelechiidae, Choreutidae*) in the districts of Łódź and Lower Silesia

KEY WORDS: *Lepidoptera, Depressariidae, Elachistidae, Oecophoridae, Coleophoridae, Cosmopterigidae, Gelechiidae, Choreutidae*, faunistics, Łódź district, Lower Silesia, Poland.

Rozmieszczenie większości motyli drobnych (*Microlepidoptera*) w Polsce wciąż jest słabo poznane. Podajemy kilkanaście nowych stanowisk dla gatunków podawanych z niewielu województw, a w badanych regionach nieznanymi lub notowanymi w dawnych okresach (BUSZKO, NOWACKI 2000: The *Lepidoptera* of Poland, A Distributional Checklist. Pol. ent. Monogr., Poznań – Toruń, **1**: 1-178).

DEPRESSARIIDAE

Agonopterix atomella (TREITSCHKE, 1832)

– 3 km NW Ławszowa – poligon (UTM: WS29), 30–31 VIII 2002 – 1 ex., do światła na wrzosowisku, leg. et coll. A. MALKIEWICZ.

Rzadko spotykany gatunek, notowany po 1960 r. tylko z województw podlaskiego i mazowieckiego, a wcześniej z 4 województw.

Agonopterix subpropinquella (STANTON, 1849)

– Miłcz (XS19), 3 X 2001 – 1 ex., leg. M. SUCHECKI, coll. et det. I. SZELAĞ.

W Polsce *A. subpropinquella* notowany jest z Wielkopolski (po 1960 roku), natomiast dane historyczne wskazują na występowanie tego gatunku w 5 województwach: zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, dolnośląskim i małopolskim.

ELACHISTIDAE

Elachista kilmunella STAINTON, 1849

– rez. „Torfowisko pod Zieleńcem” (XR07), 26 VI 2004 – 2 exx., obserwowano latające w dzień nad płem torfowym z *Eriophorum* sp.

Rzadko spotykany gatunek tyrfobiontyczny znany dotychczas w Polsce tylko z 3 województw. Zwraca uwagę późny termin pojawu w stosunku do danych z torfowisk niżowych, gdzie spotykany jest w maju.

OECOPHORIDAE

Hypercallia citrinalis (SCOPOLI, 1763)

– Mielnik ad Bystrzyca Kłodzka (XR17), 1 VI 2003 – 2 exx., wypłoszone w dzień na zboczu kserotermicznym, leg. et coll. A. MALKIEWICZ.

Współcześnie spotykany w województwach warmińsko-mazurskim, podlaskim i podkarpackim, dawniej również w ciepłych partiach gór, w tym Sudetów.

COLEOPHORIDAE

Coleophora mayrella (HÜBNER, 1813)

– Wieluń (CB27), 11 VIII 2004 – 1 ex., do światła lampy, leg. et coll. I. SZELĄG (det. J. BUSZKO).

Coleophora vibicella (HÜBNER, 1813)

– Przystronie ad Łagiewniki (XS22), 4 VI 2003 – 1 ex., larwa na *Genista tinctoria* L., ex p.: 2 VI 2003, leg. et coll. A. MALKIEWICZ.

Oba gatunki pochwiłowatych (*Coleophoridae*) notowane są współcześnie z nie więcej jak 6 województw, a historycznych danych o ich występowaniu w Polsce jest bardzo mało.

GELECHIIDAE

Monochroa palustrella (DOUGLAS, 1850)

– Wieluń (CB27), 31 VIII 2003 – 1 ex., do światła lampy rtęciowej w ogrodzie przydomowym, leg. et coll. I. SZELĄG (det. A. MALKIEWICZ).

Gatunek ostatnio wykazany w Polsce z dwóch województw: lubelskiego i podlaskiego. Przed rokiem 1960 notowany w zachodniopomorskim (BUSZKO, NOWACKI 2000: *ibid.*).

Mirificarma interrupta (CURTIS, 1827)

– Koźlice ad Lubin (WT80), 3–4 V 2002 – 1 ex., do światła lampy rtęciowej na skraju lasu sosnowego, leg. et coll. A. MALKIEWICZ.

W Polsce notowany przed laty z Pomorza Zachodniego, Dolnego Śląska i woj. łódzkiego, ostatnio znaleziony tylko w woj. lubuskim (BUSZKO, NOWACKI 2000: *ibid.*).

Dichomeris marginella (FABRICIUS, 1781)

– Tomisław (WS28), 28 VI 2004 – 1 ex., do samolówki świetlnej w otoczeniu głównie suchych ugorów śródleśnych, leg. A. MALKIEWICZ et A. HYJEK (coll. et det. A. MALKIEWICZ).

W Polsce wykazany z 7 województw: zachodniopomorskiego, łódzkiego, dolnośląskiego i śląskiego (przed 1960) oraz współcześnie z lubuskiego, wielkopolskiego i lubelskiego.

Helcystogramma lineolella (ZELLER, 1839)

– 3 km NW ad Ławszowa – poligon (WS29), 17 V 2003 – 4 exx., do światła lampy rtęciowej u podnóża wydmy, leg. A. MALKIEWICZ et A. HYJEK (coll. et det. A. MALKIEWICZ).

Gatunek współcześnie wykazany w Polsce z dwóch województw: lubelskiego i kujawsko-pomorskiego. Przed rokiem 1960 notowany w zachodniopomorskim.

COSMOPTERIGIDAE

Limnaecia phragmitella STAINTON, 1851

– Wieluń (CB27), 11 VIII 2004 – 1 ex., do światła w ogrodzie, leg. et coll. I. SZELĄG (det. A. MALKIEWICZ).

Gatunek kosmopolityczny. W Polsce notowany po 1960 r. w 7 województwach: warmińsko-mazurskim, podlaskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, podkarpackim, na Dolnym Śląsku i w Małopolsce. Gąsienica żyje w kolbach kwiatostanowych pałki (*Typha latifolia* L. i *T. angustifolia* L.), żywiąc się nasionami. Pojaw motyla przypada zwykle na czerwiec i lipiec.

CHOREUTIDAE

Tabenna bjer kandrella (THUNBERG, 1784)

– Przeł. Homole (WS98), 27 VI 2004 – ok. 15 exx. larw, leg. M. MLECZAK et A. MALKIEWICZ; ex p. 12–13 VII 2004 – 3 exx. (cult. et coll. M. MLECZAK et I. SZELĄG);

– Mielnik ad Bystrzyca Kłodzka (XR17), 28 VI 2004 – kilka larw, ex p. 15 VII 2004 – 1 ex., leg. et coll. M. MLECZAK; żerowiska znaleziono na dziewięciszle bezłodygowym *Carlina acaulis* L. w środowisku muraw kalcyfilnych;

– Czartowska Skała ad Muchów (WS75), 30 VI 2003 – 1 ex. wypłoszony z zarośli u podnóża skałek bazaltowych, leg. A. MALKIEWICZ.

Gatunek notowany współcześnie tylko z Małopolski, a historycznie również z Górnego i Dolnego Śląska.

Adam MALKIEWICZ, Inst. Zool. UW, Wrocław
Izabela SZELĄG, Wieluń

429. Uszkodzenie nasion ogórka przez *Plodia interpunctella* HBN. (*Lepidoptera: Pyralidae*)

Damage to the cucumber seeds by *Plodia interpunctella* HBN. (*Lepidoptera: Pyralidae*)

KEY WORDS: *Lepidoptera, Pyralidae, Plodia interpunctella*, pest, cucumber seeds.

Wśród nasion warzyw nasiona ogórka uchodzą za praktycznie nie atakowane przez szkodniki magazynowe. Jesienią 2003 roku w magazynie nasiennym CNOS w Poznaniu, w partii nasion ogórka zaobserwowano jednak liczne oprzędki oraz larwy uszkadzające nasiona. Materiał pobrano do hodowli. W wyniku oznaczenia wylęgłych imagines stwierdzono, że jest to omacnica spichrzanka – *Plodia interpunctella* HBN. Owad ten uważany jest za szkodnika magazynowego ziarna zbóż oraz produktów spożywczych pochodzenia roślinnego. W literaturze nie znaleziono informacji na temat uszkadzania przez ten gatunek nasion warzyw. Według informacji uzyskanych od pracowników polskich firm nasiennych, jest to pierwszy zaobserwowany w kraju przypadek uszkodzenia nasion ogórka przez omacnicę spichrzankę.

Tomasz W. BRALEWSKI, Kat. Nasienn. Ogrodn. AR, Poznań
Wojciech KUBASIK, Kat. Entomol. AR, Poznań

430. Nowe dane o dwóch gatunkach motyli (*Lepidoptera: Oecophoridae, Adelidae*) w północnej Polsce *

New records of two species of *Lepidoptera (Oecophoridae, Adelidae)* in Northern Poland

KEY WORDS: *Lepidoptera, Oecophoridae, Adelidae*, new records, N Poland.

Na obszarze parku krajobrazowego „Dolina Słupi” (woj. Pomorskie) stwierdzono obecność występowania dwóch interesujących gatunków motyli.

Nemophora congruella (ZELLER, 1839) (*ADELIDAE*)

– Dębica Kaszubska (UTM: XA42), 4 VI 2004, 1 ex, złowiony w przydomowym ogrodzie.

Gatunek ten był wykazywany jedynie z Tatr, Puszczy Białowieskiej i rezerwatu „Jata” koło Łukowa (BARANOWSKI, BARAN 2004: Wiad. entomol., 23, 3: 176).

Batia lambdella (DONOVAN, 1793) (*OECOPHORIDAE*)

– Dębica Kaszubska (XA42), 27 VI 2001, 1 ex, złowiony w godzinach popołudniowych, na skraju lasu mieszanego, przy krzewach żarnowca *Cytisus scoparius* LINK.

W ostatnich latach notowany na Dolnym Śląsku, Ziemi Lubuskiej i w okolicach Władysławowa (Malkiewicz i in. 2004: Pol. Pismo ent., 73, 4: 347-354).

Paweł DANŁOWSKI, Dębica Kaszubska

431. Nowe dane o występowaniu rzadkich gatunków *Arctiidae (Lepidoptera)* w Polsce

New data on the occurrence of rare species of *Arctiidae (Lepidoptera)* in Poland

KEY WORDS: *Lepidoptera, Arctiidae, Chelis maculosa, Pericallia matronula, Arctia villica, Euplagia quadripunctaria*, new localities, Poland.

Niniejsze doniesienie przedstawia wykaz nowych stanowisk, czterech rzadko spotykanych gatunków *Arctiidae*, umieszczonych w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”.

Chelis maculosa (GERNING, 1780)

– rez. „Krzyżanowice” (UTM: DA69), 8 VII 2004 – 1 ex., do światła w środowisku kserotermicznych muraw nagipsowych.

– Pińczów (DB60), 24 VI 2004 – 2 exx., do światła w zbiorowisku roślinności kserotermicznej.

– Sandomierz - Kamień Plebański (EB51), 3 VIII 2001 – 1 ex., do samolówki świetlnej w sąsiedztwie lessowego zbocza z murawą kserotermiczną.

Gatunek znany zaledwie z kilku stanowisk w Polsce, z Ponidzia podawany przed ponad 40 laty, a na Wyżynie Sandomierskiej odnotowany był dotąd tylko z jednego stanowiska w okolicach Dwikoz.

Pericallia matronula (LINNAEUS, 1758)

– Huta Komorowska (EA58), 5 VII 1997 – 6 exx., do samolówki świetlnej na skraju łąki.

– Kotowa Wola (EB60), 1 VII 1997 – 2 exx., do samolówki świetlnej na skraju łąki niskiego.

* Druk pracy sfinansowany przez autora.

– Poleski Park Narodowy, Bagno Bubnów (FB59) ad Sęków, 2 VII 1991 – 2 exx., do światła na obrzeżu torfowiska niskiego.

Gatunek nie podawany dotychczas z Polesia Lubelskiego, a w Kotlinie Sandomierskiej odnotowany był ostatnio tylko w okolicach Kolbuszowej.

Arctia villica (LINNAEUS, 1758)

– Sandomierz - Kamień Plebański (EB51), 20 VI 2001 – 1 ex., do samolówki świetlnej w środowisku antropogenicznym.

– Świdnik (FB17), 25 VI 1998 – 1 ex., do światła na skraju grądu.

Gatunek znany z Wyżyny Sandomierskiej jedynie z historycznych stanowisk, a z Lubelszczyzny podany ostatnio tylko z okolic Kazimierza nad Wisłą.

Euplagia quadripunctaria (PODA, 1761)

– Rybotycze (FA01), 20 VII 1996 – 11 exx., obserwowano w dzień na poboczu drogi leśnej.

– Siedliska (FA31), 15 VII 2001 – 1 ex., w dzień na kwiatkach ostrożeńca polnego *Cirsium arvense* (L.) SCOP. w pobliżu rezerwatu „Skarpa Jaksmanicka”.

Gatunek nie podawany z najbliższych okolic Przemysła, a na Pogórzu Przemyskim był notowany w latach 60-tych ubiegłego wieku.

Anna MAZURKIEWICZ, Zakł. Zool. SGGW, Warszawa
Krzysztof PAŁKA, Inst. Biol. UMCS, Lublin

432. Nowe stanowisko *Eucarta virgo* (TREITSCHKE, 1835) (*Lepidoptera: Noctuidae*) w Polsce *

A new locality of *Eucarta virgo* (TREITSCHKE, 1835) (*Lepidoptera: Noctuidae*) in Poland

KEY WORDS: *Lepidoptera, Noctuidae, Eucarta virgo*, new locality, N Poland.

W trakcie prowadzenia obserwacji nad motylami Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” (woj. pomorskie) stwierdzono obecność na tym obszarze, w dwóch kolejnych sezonach *Eucarta virgo* (TREITSCHKE):

– Dębica Kaszubska (UTM: XA42), 13 VI 2003 – 1 ex., 3 VIII 2004 – 1 ex., oba okazy złowiono do światła lampy żarowo-rtęciowej.

Jest to aktualnie najdalej na północ wysunięte stanowisko tego gatunku w Polsce, położone w odległości około 40 km od Morza Bałtyckiego.

Paweł DANLOWSKI, Dębica Kaszubska

* Druk pracy sfinansowany przez autora.

kość (w przypadku rycin wykonanych tuszem) nie powinna przekraczać formatu A4. Ryciny, które były już reprodukowane, należy w opisie odpowiednio oznaczyć. Unikać należy tabel o dużym formacie (przekraczającym na wydruku szerokość 18 cm). Liczba fotografii i tabel powinna być maksymalnie ograniczona. Rysunki, fotografie i wykresy należy znakować liczbami arabskimi, a ich detale literami, natomiast tabele liczbami rzymskimi. Objasnienia rycin należy zamieścić oddzielnie, a objasnienia tabel łącznie z nimi, w języku polskim i angielskim.

- W wykazie piśmiennictwa należy uwzględniać wyłącznie pozycje cytowane w tekście pracy. Wykaz ten powinien być zestawiony według alfabetycznego porządku nazwisk autorów, z podaniem nazwiska i inicjałów imion, roku wydania, pełnego tytułu pracy, skróconego tytułu wydawnictwa, miejsca wydania (w przypadku wydawnictw ciągłych nie będących czasopismami), tomu (ewentualnie także zeszytu) i liczby pierwszej i ostatniej strony. Np.:

Marcinkowski H. 1984: Rzadkie gatunki motyli większych (*Macrolepidoptera*) z Gór Sowich. Pol. Pismo ent., 54: 229-230.

Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1985: Chrząszcze *Coleoptera* – *Buprestoidae*, *Elateroidea* i *Cantharoidea*. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 10: 1-401.

Przy wydawnictwach zwartych należy podawać ponadto nazwę instytucji wydawniczej z jej siedzibą. Np.:

Jura Cz. (red.) 1988: Biologia rozwoju owadów. PWN, Warszawa. 250 ss.

W krótkich doniesieniach dopuszcza się jedynie niezbędne, skrócone cytowania, zamieszczone w tekście wg wzoru:

Marcinkowski 1984: Pol. Pismo ent., 54: 229-230.

- Transliterację z alfabetów niełacińskich należy przeprowadzić według Polskiej Normy, a stosowane skróty tytułów czasopism winny być zgodne z „World list of scientific periodicals”.

- Do prac historiograficznych, przedstawiających sylwetki entomologów, należy dołączyć możliwie pełny wykaz ich publikacji z zakresu entomologii i dziedzin pokrewnych, a w treści tychże prac zaprezentować entomologiczną spuściznę materialną danego entomologa (zbiory, księgozbiór itp.) z podaniem jej aktualnych losów.

- W artykułach i doniesieniach (za wyjątkiem recenzji, sprawozdań, komunikatów i materiałów kronikarskich) należy przy nazwach systematycznych rodzajów i gatunków cytowanych po raz pierwszy w pracy, umieszczać nazwiska (lub ich skróty) odpowiednich autorów (według zasad przyjętych w „Międzynarodowym Kodeksie Nomenklatury Zoologicznej”).

- Zaleca się:

- podawanie elementów daty w kolejności – dzień, miesiąc, rok, przy czym miesiące należy oznaczać liczbami rzymskimi (np. 25 IX 1989);
- podawanie przy nazwach stanowisk, oznaczeń kwadratów siatki UTM 10 x 10 km;

- W celu zapewnienia właściwego poziomu merytorycznego czasopisma, wszystkie artykuły (za wyjątkiem materiałów kronikarskich, recenzji, polemik itp.) przed przyjęciem do druku są recenzowane przez specjalistów z odpowiedniej dziedziny.

- Materiały do druku prosimy przysłać pod adresem Redakcji. Do przesłanych materiałów należy dołączyć: adres korespondencyjny (z telefonem) oraz kserokopię dowodu uiszczenia opłat statutowych PTEnt. za rok bieżący (lub inny dokument potwierdzający ich uiszczenie).

- Autorzy artykułów otrzymują bezpłatnie 50 nadbitek. Autorzy krótkich doniesień i materiałów kronikarskich otrzymują nadbitki według każdorazowo ustalonego podziału, natomiast autorzy recenzji, polemik, sprostowań itp. nadbitek nie otrzymują.

„Wiadomości Entomologiczne” drukują odpłatnie ogłoszenia drobne i reklamy popularyzujące wyroby i usługi mające zastosowanie w szeroko pojętej działalności entomologicznej. Za treść ogłoszeń i reklam Redakcja nie odpowiada. W ogłoszeniach drobnych opłata wynosi 0,50 zł od znaku, natomiast opłata za reklamy ustalana jest każdorazowo na drodze umowy między reklamującym a Redakcją. Członkom Polskiego Towarzystwa Entomologicznego przysługuje 20% zniżka.

WARUNKI PRENUMERATY - SUBSCRIPTION ORDERS

PRENUMERATA KRAJOWA

- Prenumeratę krajową dla osób fizycznych nie będących członkami PTEnt. oraz osób prawnych prowadzi Biblioteka Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, ul. Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław. Wpłaty na rok 2006, w wysokości 44,- zł., przyjmowane są na konto:
PKO BP S.A., I O/Poznań
82 1020 4027 0000 1402 0030 9740
- Zamówienia hurtowe prosimy kierować pod adresem Redakcji. Przy zakupie powyżej 30 egzemplarzy udzielamy 20% rabatu.
- Prenumeratę dla członków PTEnt., z 20% zniżką, przyjmuje:
Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego,
ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań,
PKO BP S.A., I O/Poznań
82 1020 4027 0000 1402 0030 9740

FOREIGN SUBSCRIPTION

Subscription order and all payments should be addressed to:

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego,
Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, Poland.

Our account: N° 82 1020 4027 0000 1402 0030 9740
is placed in: PKO Bank Polski S.A., I O/Poznań, Poland.

Price: institutional - 30 \$, personal - 20 \$, single fascicles - 10 \$ each.